

גליון

לא יסור שבט מיהודה

פניני תורה וחסידות, פניני מנהג והלכה, סיפורים בהמשכים וסיפורי צדיקים עם חידות לפרשת השבוע בשילוב תולדות וקורות דברי ימי רבוה"ק מסטרעטין זללה"ה מתוך ספר התולדות "לא יסור שבט מיהודה - סטרעטין" הנמצא בשלבי העריכה שיצא לאור א"ה ברוב פאר והדר בעתו ובזמנו בעזהש"ת

גליון של"ח - שנה ז' - חג הפסח - חודש ניסן - שנת תשפ"ד לפ"ק

זמנים ליום א' דהג הפסח:	עלות השחר: 4:54	נץ החמה: 6:34	סו"ז קר"ש: 8:54\9:30	חצות: 12:55	שקיעה: 7:44	זמן ר"ת: 8:57
זמנים ליום ב' דהג הפסח:	עלות השחר: 4:53	נץ החמה: 6:32	סו"ז קר"ש: 8:54\9:30	חצות: 12:55	שקיעה: 7:45	זמן ר"ת: 8:58
זמנים לשבת חול המועד פסח:	הדלק"נ: 7:29	עלות השחר: 4:49	נץ החמה: 6:31	סו"ז קר"ש: 8:51\9:27	חצות: 12:54	שקיעה: 7:48
זמנים לשביעי של פסח:	עלות השחר: 4:46	נץ החמה: 6:24	סו"ז קר"ש: 8:49\9:25	חצות: 12:54	שקיעה: 7:51	זמן ר"ת: 9:03
זמנים לאחרון של פסח:	עלות השחר: 4:45	נץ החמה: 6:23	סו"ז קר"ש: 8:49\9:25	חצות: 12:54	שקיעה: 7:52	זמן ר"ת: 9:04

הזמנים הם לפי אופק לעיקוואד יצ"ו

בעזהש"ת

מכון מאמר משה - סטרעטין

ע"ש רביה"ק רבי משה מסטרעטין זללה"ה

מרכז חסידי סטרעטין

ע"ש רבוה"ק מסטרעטין זללה"ה, לשיקום ושימור קברי רבוה"ק זללה"ה

מכון דברות קודש - סטרעטין

להדפסת דברות קודש של רבוה"ק מסטרעטין זללה"ה

מאחל לכל הקוראים הנכבדים שיחינו בכלל ובפרט לאחינו בני ישראל די בכל אתר ואתר ובכל מקומות מושבותיהם ובכל מקום שהם בברכת חג כשר ושמח.

[וכפירושו של הרה"ק מבראדיטשוב זיע"א שאמר בהם מליצתו על כלל ישראל: רבונו של עולם! אנו נשתדל לעשות החג כשר ואתה תשמח אותנו!]

ונזכה עוד שנה זו לאכול מן הזבחים ומן הפסחים ועם ביאת גואל צדק ועם בנין ציון ובנין בית המקדש השלישי בירושלים עיר הקודש תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן.

ארץ אשר ה' אלוךך דודש אותה תמיד עיני ה' אלוךך בה מרשיית שנה ועד אחרית שנה

השתדלו והרבו בתחינה ובקשה עבור אחינו בני ישראל הנמצאים בארצינו הקדושה - הקדושים יליצו בעד החיים שישארו בשלימות הבריאות ברוח ובגשם בלי שום ממשול. המקום ירחם עליהם ויוציאם מצרה לרווחה ומאפילה לאור גדול ומשעבידו לגאולה השתא בעגלא ובזמן קרוב ונאמר אמן!

לזכר עולם יהיה צדיק

עם התקדש ליל החג

נעלה בזכרון קדוש

מרן רבי שמואל הלוי זיע"א

בן הרב יוסף צבי הלוי זצ"ל

וואזנער

פוסק הדור והדרו בעל שבט הלוי

אבד"ק זכרון מאיר

וראש ישיבת וישיבת חכמי לובלין

בבני ברק

משרידי תלמידי ישיבת חכמי לובלין

נסתלק לשמי מרום

ליל התקדש החג תשע"ה לפ"ק

זכותו הגדול יגן עלינו ועכ"א

גליון השבוע יוצא לאור לזכר ולעילוי נשמת האשה החשובה הרבנית הצדקנית מרת חי' ע"ה בת רביה"ק רבי אורי מראהאטין זללה"ה ואשת הגה"צ רבי אלעזר רובין מסאסוב זצ"ל נולדה בשנת תר"כ לפ"ק והלכה לעולמה בדמי ימי כשהיא בת כ"ד שנה ביום א' דהג הפסח שנת תרמ"ד לפ"ק ומנו"כ בבית החיים דראהאטין יצ"ו, היות שלא השאירה אחריו זש"ק. נא ללמוד ולהתפלל לע"ג הטוהרה, תנצב"ה

לזכרון עולם כהיכל ה'; לזכר ולע"נ הבתולה שרה חיה ע"ה בת יבלחט"א מוה"ר ר' שלמה יהושע זיטמאן שיחי נפטרה ט"ב ניסן תשנ"ו לפ"ק, תנצב"ה

בקשו רחמים עבור הנפגעים מק"ק סטאלין קארלין [משנת תשפ"א] הזקוקים לרחמי שמים מרובים [ב"ה אצל השני ראו שיפור גדול בס"ד] דוד צבי בן ליבא, שמואל מאיר בן זלדא בתשח"י והן אל כביר לא ימאס תפלת רבים, ויתקבלו לרחמים ולציון לפני אדון כל

לזכרון עולם כהיכל ה' עם התקדש ליל החג נעלה בזכרון האי גברא רבא, שמסר נפשו למען שמירת שבת באמעריקא בשעתו הרה"ה רבי משה יעקב זצ"ל ב"ר יהודה זצ"ל ביסטאן נפטר ליל ב' דפסח שנת תשכ"ט לפ"ק ומנו"כ בשיוכן סקווירא יע"א ת.נ.צ.ב.ה.

הגליון של חג הפסח נתנדב ע"י ידידנו הנכבד, רודף צדקה וחסד מוה"ר ר' נחמן דוד הלוי גאלדרינג שיחי' לזכר ולע"נ מוה"ר ר' אברהם יעקב ב"ר ישעי' הכהן זצ"ל ולרגל חג המצות הבעל"ט שנוחג בדיעות יה"ר שיוכה הוא וכל משפחתו שיחי' לברכת חג כשר ושמח מתוך הרחבת הדעת וישוב הדעת, ויזכו לראות הרבה נחת דקדושה מכל יוצ"ח מתוך בריאות הגוף והנפש בשלימות ומתוך אושר ועושר ולכט"ס, אמן. מאס"כ

הגליון של חג הפסח נתנדב ע"י ידידנו הנכבד בנן של קדושים וטהורים, מוגזע אראלים ותרשימים הרב הערש לייב איזענבאך שליט"א להגל היטא דהולא הרביש של אביו הרב החסיד ר' אהרן בן הרב שניאור זלמן איזענבאך זצ"ל נפטר שנת תש"פ לפ"ק ותנצב"ה ולרגל חג המצות הבעל"ט שנוחג בדיעות יה"ר שיוכה הוא וכל משפחתו שיחי' לברכת חג כשר ושמח מתוך הרחבת הדעת וישוב הדעת, ויזכו לראות הרבה נחת דקדושה מכל יוצ"ח מתוך בריאות הגוף והנפש בשלימות ומתוך אושר ועושר ולכט"ס, אמן. מאס"כ

הגליון יוצא לאור לזכר ולע"נ הילדה היקרה רחל ע"ה בת יבלחט"א מוה"ר ר' אלעזר יוסף שיחי' נפטרה כ"ג אדר ב' תשפ"ד, ת.נ.צ.ב.ה.

עניני לבישת הקיטל בליל הסדר

מלוקט מפי ספרים ומפי סופרים - בהלכה ובאגדה

ואם יש לו בגדים לבנים ללבוש, הגון וראוי הוא, שהוא סימן חירות שיצאנו בדימוס וזכינו בדין בחמלת ה' עלינו, וכל הנמלט מן הדין ראוי ללבוש לבנים ולהתעטף לבנים, כל-שכן וקל-וחומר אנחנו שאילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו משם עדיין אנו ובנינו וכו', ועל-כן בכל פסח שעובר עלינו, ראוי לנו להכיר את הגמול שגמל הקב"ה עמנו להיותינו בני חורין תחת ראשיתו וממשלתו קדושים וטהורים ולא משועבדים ומוטבעים בבזך תחת שעבוד מצרים הקשה, מלאים שיקוצים וגילוליהם בגילולי מצרים.

סדר היום - סדר הנהגת ער"פ

ענין לבישת הקיטל הוא כדי לצייר לפניו כאילו ה' כבר בעולם הבא וראה התחיה שלו, ופסק בעצמו הפסק לעשות לו כל הענין כפי הראוי לו, רק נתנה לו הברירה לשוב עוד כאן כדי לתקן מעשיו, ובודאי משם והלאה יראה להוסיף מחול על הקודש. ולכן צריך ללבוש הקיטל כאילו ה' שם ובא לכאן שנית לחג עצמו. וזה יהיה שמח וטוב לב ליתן שבה והודיה על שפטרנו מדינו והולך לשלום, ומוסיף והולך ממדריגה למדריגה במהרה ואח"כ כל ימי הספירה, כדי שבשבועות הבעל"ט יוכל לקבל התורה.

דברי שמואל, ניקלשבורג

לכן לובשין הקיטל בליל פסח, כי ישראל נגאלו ממצרים בשביל שלא שינו שמם ולשונם וכסותם, והקיטל הוא מלבוש שאין הגויים לובשים מלבוש כמותו, ע"כ מראים בלבישתו שבזכות זה נגאלו.

אמרי פנחס, אות תש"י

עוד יש לומר הטעם ללבישת הקיטל הוא על-פי הא דאיתא בזוהר הק' שבלייל פסח בא השי"ת וכל פמליא דיליה לעוה"ז לראות איך שבני ישראל עורכין הסדר ומספרין ביצי"מ כל הלילה ומשבחין ומקלסין להשי"ת שעשה לנו את כל הניסים האלו, ע"כ כיון שהמלאכים הקדושים באים לבתינו בליל זה, אנו לובשין לבנים כדי להשתוות אל המלאכים, שנוכל לעמוד עמם מעורבב ביחד בעת שבאים לבתינו. לכן לובשים לבנים כמו המלאכים.

הרה"ק רבי פינחס קאריצער זצ"ל

י"ל הטעם על לבישת קיטל בליל פסח, דהוא מטעם זהירות מחשש חמץ, לפי שאין חשש חמץ על בגד זה, שהרי אין לובשין אותו כל השנה רק ביום הכיפורים ואז אסור באכילה.

קהלת שלמה

הטעם של לבישת בגד לבן הוא, כי גוון הלבן הוא גוון פשוט בלי שום הרכבה, וזהו מורה שהגאולה היתה מצד עולם העליון הנבדל והפשוט בכח איתערותא דלעילא ולא מצד שום עולם המורכב, וכדמיון הזה ה' הכהן גדול משמש ביום הכיפורים לפני ולפנים בבגדי לבן, בשביל שהי' קונה מדריגה העליונה, וליל שימורים הוא כיום הכיפורים בזה הענין, וטעם שניהם נסתר.

הגדת מהר"ל מפראג

נראה דטעם לבישת הקיטל הוא כדי שלא תזוח עליו מפני השמחה לכן ילבש בגד מתים.

טורי זהב, סי' תע"ב סק"ג

הטעם שלובשין הקיטל - שהוא בגד מתים - בלילי הסדר, י"ל שחד טעמא הוא עם טעם אכילת הביצים בליל זה, שבאה כדי להעלות על לבנו זכרון חורבן בית המקדש על ראש שמחתנו, שבאותה לילה שחל בו פסח חל ג"כ ליל תשעה באב. ומטעם זה המנהג ג"כ ללבוש קיטל שהוא בגד מתים לזכרון צער ואבילות על חורבן בית המקדש.

לבושי מכלול [הרב מניינאב], סי' ד' אות ה

הרה"ק הבית ישראל מגור היה אומר בשעה שפשט הקיטל לאחר הסדר: "צריך לזכור שיבוא יום שאין פושטים הקיטל..."

בליל פסח אנו מקיימים מצוות רבות וזוכים להשתבח במעלות חשובות, ולכן ראוי ללבוש בלילה זה את הבגד שבו נתפלל לפני ה' ביום הדין שיהא לנו למליץ יושר, ומטעם זה יש נוהגים שלא לכבס אחר הפסח את הקיטל שלבשו בעת עריכת הסדר. עוד טעם י"ל דלכן לובשים בגד לבן כדי לעשות שינוי בלילה זה בשביל התינוקות שישאלו.

הסדר הערוך

כל כהן שלא נמצא בו פסול לובש לבנים ומתעטף לבנים, ופירש הרא"ש: מרוב שמחה, וכן מצינו במס' תענית (כו:): ובשבת (קיד.), ולכן י"ל דהנהיגו ללבוש ג"כ בליל פסח.

ויגד משה

די מקור פון אן אלטע מנהג

סיפור ותיק ומקובל מפי איש קדוש – אודות אנשי קודש

די כלל איז אז דער יום טוב פסח איז דא אסאך מנהגים און יעדע מנהג איז הייליג.
מיר ברענגן דא א מעשה נורא איבער א יסוד איבער א מנהג ישראל
די מעשה ברענגט ארויס כלל ישראל אין די שווערע זמנים ווי אזוי מען האט זיך געשטארקט
אף על פי כן, די געטריישאפט פון צוויי ערליכע אידן אין די שווערע מינוט

דער מונקאטשער רב טרינקט להימים נאך א לוי' - פארוואס?

ווען דער גרויסער גאון וצדיק הרה"ק בעל "דרכי תשובה" ממונקאטש זי"ע איז צוריק געקומען פון די לוייה פון הרה"ק הקדושת יום טוב מסיגעט זי"ע וואס איז געווען אין דער שטאט סיגוט ווי דער קדושת יו"ט איז דארט געווען רב. איז דער "דרכי תשובה" געקומען צו זיין אכסניא דארט אין דער שטאט סיגוט. און געהייסן מ'זאל ברענגען לעקעך און בראנפען פאר לחיים. מ'האט געברענגט לעקעך און בראנפען און דער מונקאטשער רב האט געטיילט פאר דעם עולם וואס איז דארט געווען די לעקעך און בראנפען און מ'האט זיך געוואונטשען לחיים. בשעתן טיילן די לעקעך און בראנפען, רופט זיך אן דער מונקאטשער רב: "אזוי איז דאס שוין גאר אן אלטער מנהג, צו טיילן בראנפען און געבעקס פאר די באגלייטער, וואס קומען צוריק פון א לוייה רה"ל". האט מען איהם געפרעגט: רבי? וואס איז דער מקור פון דער מנהג? האט ער געענטפערט און געזאגט: דער מקור פון דער מנהג ממש ווייסט ער נישט, אבער ער האט געהערט אז דאס נעמט זיך פון די צייטן ממש נאך די באוואוסטע גירוש שפאניע וואס מ'האט פון דארט פארטריבן אלע אידן. ומעשה שהיה כך היה:

דער אור אלטע מדינה שפאניע - אריבער פון גוטע זמנים צו טינקעלע צייטן:

מדינת ספרד [שפאניע] איז געווען גאר א ברייט לאנד, עס האט דארט גארנישט געפעלט פאר די אידן וואס האבן דארט געוואוינט. צווישן די אידן זענען געווען גרויסע סוחרים און אזוי אויך גרויסע תלמידי חכמים מפורסמים. זיי זענען אלע געזעסען במנוחה, דער גביר מיט זיין מסחר און דער תלמיד חכם מיט זיין עבודה. אלע האבן געדינט דעם באשעפער און עוסק געוועהן בתורה ובחכמה און אין אלע סארט מלאכות.

אין איין שיינעם טאג נאכדעם וואס גאנץ קאסטיליע איז אריבער געגאנגען פון די אראבער צו שפאניען, און שפאניע האט יעצט געקעניגט איבער דעם גאנץ האלב אינזל פון שפאניע. האט דער באוואוסטער פארשאלטענער גלח טארקאמאוואדע ימ"ש איינגערעדט דעם קעניג פערדינאנד ימ"ש און זיין ווייב די קעניגין איזיבעלא ימ"ש אז איצט איז די בעסטע צייט וואס זיי קענען אויך ריין מאכן שפאניע פון די אידן, אזוי ווי מ'האט ריין געמאכט שפאניע פון די אראבער. זיי האבן זיך געלאזט איינרעדן פון דעם גלח, ווייל זיי אליין זענען אויך געווען גרויסע שונאי ישראל, און זיי האבן ארויס געגעבן א דעקרעט א גזירה אז ביז תשעה באב אין יענע יאר מוז זיך יעדער איינער שמד'ן רח"ל און אויב נישט מוז מען פארלאזן דעם לאנד, און קיין איין איד טאר נישט איבער בלייבן אין גאנץ שפאניע, און אויב יא, אחת דתו להמית, וועט מען איהם פארברענען אויף דעם שייטער הויפן. וויפיל השתדלנות די אידן האבן פראבירט צו מבטל זיין די ביטערע גזירה האט נישט געהאלפן, און ליידער איז די גזירה געבליבן, און תשעה באב שנת רנ"ב לפ"ק האבן איבער 300,000 אידן פארלאזט שפאניען, גענומען דעם וואנדער שטעקן אין האנט, און געגאנגען זוכן אנדערע ערטער וואו צו וואוינען.

ויסעו משפאניע ויהנו אין ארבע כנפות הארץ:

פאר א קורצע צייט האבן פיהל אידן געטראפן אביסל מנוחה אין פארטיגאל וואס איז נעבען שפאניע, אבער שפעטער ווען דער קעניג פון פארטיגאל האט זיך משדך געווען מיט דער קעניג פון שפאניע, איז געווען איינע פון די הסכמים אין דער שידוך אז פארטיגאל מוז אויך פאראטרייבן אלע אידן פון איר לאנד.

אזוי איז געווען, און די אידן וואס זענען געווען אין פארטיגאל האבן ווייטער געמוזט נעמען דעם וואנדער שטעקען אין האנט און וואנדערן ווייטער. אזוי האבן די אידן פון שפאניען געוואנדערט פון לאנד צו לאנד, פיהל זענען אומגעקומען דורך די ים-רויבערס און פיהל דורך אנדערע מחלות וואס איז געקומען אויף זיי אינטער וועגענס. פיהל אידן זענען אנגעקומען קיין אמסטערדאם, קיין אפריקע און א גרויס עולם איז אנגעקומען קיין טערקיי ווי דארט האט מען די אידן אויפגענומען מיט אפענע הענט, ווייל מ'האט געוואוסט אז צו מסחר האנדלן איז זייער גוט צו האבן אידן.

צוויי אידן וואס האבען געלעבט אין שפאניע פארשטעלט ווי גוים:

נאך פיהל יארן זענען געווען צוויי פרומע אידן וואס האבן געפירט גרויסע געשעפטן, האבן זיי מחליט געווען צו גיין קיין שפאניע צו מאכן דארט געשעפטן. און וויבאלד אידן האבן דאך דארט נישט געמעגט זיין, האבן זיי זיך פארשטעלט און אנגעטאן אנדערע קליידער און האבן אויסגעזעהן ווי גוילשע סוחרים, אויך זייערע שפראך האבן זיי אכטונג געגעבן נישט צו רעדן ווי אידן. אזוי זענען זיי געקומען קיין שפאניע אין איינע פון די שטעט דארט צו האנדלן און מאכן מסחר. זיי האבן זיך געדינגט אן אכסניא א הויז פאר זיך אליין וואו זיי האבן געקענט דארט האלטען כשרות און עסן נאר כשר, און אזוי אויך דאווענען ווען קיינער וועט נישט זעהן.

אזוי האבן זיי געטאן די גאנצע צייט וואס זיי זענען געווען אין שפאניע. יעדן אינדערפרי פלעגען זיי אויפשטיין גאנץ פרי, נאך בעפאר עלות השחר, זאגן תהלים, לערנען גמרא. און ווען עס איז ליכטיג געווארן האבן זיי געדאווענט. געגעסן פת שחרית, געבענטשט אריין אין שטאט און געפירט מסחר מיט פארשידענע מענטשן. נאך אווענט צייט זענען זיי צוריק צו זייערע אכסניא געדאוונט מנחה און מעריב, געגעסן נאכט-מאל. אלע עסן האבן זיי צוגעגרייט מיט זייערע אייגענע הענט, אזוי אז אלע זייערע עסן איז געווען כשר בתכלית הכשרות. די בעסטע וואס קען נאר זיין. אזוי האבן זיי זיך פארזוימט דארט עטליכע חדשים, ביז זיי האבן פארדינט א שיינע סומע פון געלט, און זיי האבן מחליט געווען זיך צוריק צוקערן אהיים צו זייערע שטוב וואס איז געווען אין א אנדערע לאנד. אזוי האבן זיי געטאן און געלעבט א גאנץ יאר פון די געלט וואס זיי האבן דארט געמאכט. און יעדע יאר פלעגען זיי ווייטער קומען קיין שפאניע און איינשטיין אין דעם זעלבן אכסניא און האנדלן פאר עטליכע חדשים ביז זיי האבן געמאכט גענוג געלט פאר א גאנצע יאר. און קיינער פון שפאניע האט נישט געהאט דעם קלענסטן חשד אויף זיי אז זיי זענען אידן, קיינער האט נישט געוואוסט פון וואנען זיי זענען אפילו.

די חברים קומען צו א שווערע זמן - איינער שפירט נישט גוט און ליידער גייט פון די וועלט:

אזוי האבן זיי זיך געפירט פאר יארן לאנג, דריי חדשים זענען זיי געזעסן אין שפאניע און די איבריגע צייט אינדערהיים צוזאמען מיט זייערע משפחות. און גארנישט איז געשעהן צו זיי די גאנצע צייט. אבער נישט אלע צייטן זענען גלייך. איינמאל ווען זיי ביידע זענען געווען אין שפאניע נאך מסחר, איז איינע פון די צוויי חברים קראנק געווארן. ער ליגט אין בעט אין טאג, נאך א טאג, און עס ווערט נישט בעסער פאר איהם. זיין מחלה ווערט נאר ערגער און זיין חבר שטייט נעבן זיין בעט און פראבירט איהם צו העלפען מיט וואס נאר ער קען איהם העלפען. אבער מ'זעהט נישט קיין שום פארבעסערונג אין זיין מחלה. נאר עס ווערט ערגער פון טאג צו טאג. ווי דער חולה האט געזעהן אז זיינע טעג זענען שוין געציילטע און ער ווערט שוואכער פון טאט צו טאג. האט ער געבעטן זיין חבר ער זאל מיט איהם טאן א ריכטיגע חסד של אמת. ער וויינט און זאגט איהם: איך בעט דיר מיין ברודער און חבר! זאלסט נישט צוריק ווארפען מיין געבעט, און זאלסט מקבל זיין אויף זיך מיין לעצטע געבעט, אז דו זאלסט מיר ברענגען צו קבר ישראל. איך ווייס אז עס וועט נישט זיין גרינג פאר דיר דאס צו טאן, די סכנה איז זייער גרויס, אבער מיט דעם אלעמען בעט איך דיר אז דו זאלסט דאס טאן פאר מיר. און אזוי ווי מיר זענען געווען איבערגעגעבן איינער פאר דעם אנדערן ווען מיר ביידע האבן געלעבט צוזאמען, געווען שותפים אין אלע געשעפטן, און געדינט דעם באשעפער מיט אן אמת און געטריי צוזאמען מיט א מסירות נפש, אזוי זאלסטו זעהן צו זיין באגלייבט ביי מיר נאך מיין טויט און מיר ברענגען צו קבר ישראל. דער באשעפער, וועט זיכער שטיין אויף דיין רעכטע האנט און דיר העלפען דאס קענען אויספירן, און ער וועט דיר צוריק באצאלען פאר דעם!

וויבאלד איין חבר איז געווען זייער צוגעבינדן צו דעם צווייטען בבחינת "ונפשו קשורה בנפשו" האט דער צווייטער חבר נישט געטראכט קיין סך, און איהם צוגעזאגט מיט א תקיעת כף צו זעהן איהם צו ברענגען צו קבר ישראל נאך זיין טויט.

נאך א קורצע וויילע האט דער קראנקער חבר אויסגעהויכט זיין ריינע נשמה, אין א פרעמד פארשאלטענע לאנד אין שפאניע. זיין חבר איז פון גרויס צער אראפגעפאלען אויף דער ערד, און שטארק געוויינט. ווי ער ליגט אויף דער ערד, גיסט ער אויס זיין הארץ צום באשעפער און זאגט: רבוננו של עולם! העלף מיר, איך האב צוגעזאגט מיין חבר דער נפטר איהם צו ברענגען צו קבר ישראל, איך בין גרייט צו מקיים זיין מיין צוזאג, אבער די סכנה איז זייער גרויס דאס צו טאן, דעריבער בעט איך פון דיר באשעפער, זיי מיט מיר די גאנצע צייט, פארלאז מיר נישט, און היט מיין נפש אין דער וועג וואס איך וועל גיין. אזוי איז ער געליגן אויף דער ערד, און געוויינט זייער שטיל, און שטארק מתפלל געוועהן ביז עס איז פרי געווארן.

דער חבר גייט אין שענק אריין און טרינקט אהן אן אלטע גוי וואס שמועסט זייער געשמאק:

ווען דער מארגן שטערן האט גענומען אויפלייכטן, האט ער שיינ געמאכט זיין קליידער, פארשפארט דעם צימער וואו דער נפטר איז געווען, און ארויס אין שטאט. ווי ער גייט אין שטאט באגעגענט ער אן אלטער ארעמאן, איינע פון די עלצטע אין שטאט, ער האט זיך גענומען סתם פירן א שמועס מיט דעם אלטען מאן, ביז ער האט איהם דעם אלטען מאן אריינגעברענגט אין א שענק-הויז. ווי זיי זענען אריינגעקומען אין דער שענק הויז, האבן זיך בידע אראפ געזעצט ביי א טיש אין א ווינקעל, און ער איד האט מכבד געווען דעם אלטען ארעמאן מיט גוטע משקה צום טרונקען. ביידע האבן געטרונקען לחיים און זיך געוואונטשען אינער דעם אנדערן. ביידע האבן אזוי געשמאק געשמועסט און פארברענגט ביז זיי זענען געווארן זייער נאנט איינער צו די אנדערע. ממש ווי גוטע אלטע חברים.

דער אלטע גוי זאגט אויס זיינע זכרונות - ער איז א טאריסט - ער נעמט ארום מענטשן זעהן דאס לאנד:

אזוי אינמיטן שמועס האבן זיי געשמועסט וועגן אלע סארט ענינים וועגן דער מדינה און די היסטאריע פון די מדינה, ביז זיי זענען געקומען רעדן וועגן די אידן. דער אלטער מאן דערציילט אז ער געדענקט נאך די אידן וואס האבן דא אמאהל געוואוינט בעפאר מ'האט זיי פארטריבן. אז צווישן די אידן זענען געווען גרויסע דאקטוירים און גרויסע געלערנטע מענטשן און גרויסע סוחרים און חכמים אין אלע חכמות, זיי האבן זייער שטארק מצליח געווען אין אלעס. אבער ווען ער איז געווען א קליין קינד האט מען די אידן פארטריבן פון דער שטאט און לאנד, מ'האט מחרים געווען אלע זייערע פארמעגענס, און די אידן זענען ארויס פון לאנד בעירוים ובחוסר כל אינגאנצן נאקעטיג. די אלע שיינע שוהלען וואו זיי פלעגען דאווענען יעדן טאג, איז פארוויסט און אפגעלאזט געווארן, און נשט מער ווי דער נישט גוטער הערשט אין זיי.

דער אלטע גוי איז מסכים צו ארום גיין אין די לאנד מיט דער פארשטעלטע איד:

ווי דער איד דער סוחר הערט זיך צו די רייד פון דעם אלטען גוי, זאגט ער פאר איהם אז ער וואלט זייער שטארק געוואלט זעהן די ערטער וואו די קלוגע מענטשן די אידן האבן אמאהל געוואוינט, אזוי אויך זייערע שוהלען און אזוי ווייטער. דער איד זאגט נאך צו דעם גוי, אויב ער וועט איהם ווייזען די אלע אינטרעסאנטע ערטער וועט ער איהם געבן א שיינע מטבע. דער אלטער גוי וואס איז געווען גוט אנגעטרונקען האט גלייך געענטפערט: איך בין גרייט צו טאן וואס דו ווילסט, קום מיט מיר וועל איך דיר אלעס ווייזען די אלע אלטע שיינע בנינים אין אונזערע שטאט, ווייל דאס איז מין פאך צו ווייזען אלע אלטע זאכען פאר פרעמדע מענטשן וואס קומען אין דער שטאט.

דער אלטע גוי זאגט אז הויך פון די אידישע שוהלען איז דא די בית הקברות פון די אידן:

ביידע הייבן זיך אויף און דער סוחר שעפשעט שטילערהייט א תפילה צום באשעפער אז ער זאל מצליח זיין אין זיין וועג. דער אלטער גוי נעמט פירן אונזער סוחר ארום דער שטאט און ווייזט איהם אלע אלטע גאסן, די אלטע שוהלען פון די אידן, וואס פיהל פון זיי זענען געווארן תיפלות פאר די גוים. ער זעהט אפילו אידישע פסוקים אויף געוויסע טויערן פון די שוהלען, אבער ער גוט זיך אכטונג מ'זאל נישט באמערקען זיין אויפמערקזאמקייט. ווי זיי ענדיגען ארומגיין אין שטאט און האבן שוין געזעהן אלע אלטע שוהלען, פרעגט דער סוחר דעם גוי אויב ס'איז דא נאך וואס צו זעהן.

זאגט דער גוי אז נאך שיינע בניינים פון די אידן איז מער נישט דא אבער ס'איז דא א גרויסע בית הקברות, וואס דארט האבן די אידן באגראבן זייערע טויטע מענטשן, דער בית הקברות איז זייער א גרויסע, און איז ארום גענומען מיט א הויכע מויער ארום און ארום, און די טויערן זענען פארשלאסן מיט שטארקע שלעסער. דער בית הקברות געפונט זיך ווייט אינדרויסן פון שטאט, אויב דו וועסט מיר צאלן נאך געלט - זאגט דער גוי - וועל איך דיר פירן און ווייזן דעם בית הקברות וועסטו זעהן א זאך וואס דו האסט אין דיין לעבן נאך נישט געזעהן.

דער אלטע גוי האלט ווארט און נעמט דער איד צום בית הקברות:

ווי אונזער סוחר הערט די ווערטער, כאפט איהם אן א ציטער אין אלע זיינע ביינער, און זאגט דעם גוי: גוט איך וועל דיר צאלן נאך געלט, און גיין זעהן דעם בית הקברות וואס דו זאגסט, ווייל עס וואונדערט מיר צו זעהן א בית הקברות וואו טויטע ליגן זאל זיין אזוי שטארק פארמאכט און פארפאנצערט מיט א הויכע מויער ווי דו זאגסט.

ביידע נעמען זיך גייען אינדרויסן פון שטאט, ביז פון דערווייטענס האבן זיי געזעהן דעם בית הקברות. ווי זיי האבן זיך דערנענטערט צום בית הקברות, האבן זיי טאקע געזעהן ווי גאר א הויכע מויער נעמט ארום דעם אלטען בית הקברות, און אין דער מויער זענען דא טויערן וואס זענען זייער שטארק פארשלאסן. דער איד האט געצאלט די געלט פאר דעם אלטען גוי און האט זיך געזעגענט מיט איהם, דער אלטער האט איהם שטארק געדאנקט פאר די געלט און איז צוריק אריין אין שטאט.

מען זעהט נישט קיין וועג אריין צו די בית החיים:

ווי דער סוחר איז יעצט געווען אליין אינדרויסן נעבען דעם אידישן בית החיים, האט ער גענומען ארום רינגלען דעם בית החיים ארום און ארום אפשר וועט ער קענען טרעפן אן ארט ווי אריינצוגיין אין דער בית החיים. אבער ער קען נישט טרעפן קיין ארט און וועג צו קענען אריינגיין אינעווייניג אין דעם בית החיים דורך וואו ער זאל קענען אריינפירן זיין חבר דעם נפטר דארט. אבער ער האט זיך נישט מייאש געווען, נאר פארקערט ער האט זיך שטארק געשטארקט און איז צוריק אריינגעקומען אין שטאט.

דער חבר טוהט מיט מסירות נפש - ער מאכט די טהרה און ער זעהט נסים ונפלאות פאר זיין אויגן:

ער קומט אין שטאט און גייט גלייך צו זיין אכסניא, ער האט מטהר געווען דעם נפטר כדת וכדין, אריינגעלייגט אין א זאק, און אינמיטען נאכט האט ער דעם זאק געלייגט אויף זיינע פלייצעס, און געברענגט ביז צום בית הקברות און דארט אנדערגעלייגט נעבן דעם פארשפארטען טויער פון דעם בית הקברות. ער שטייט נעבן דעם טויער, און נעמט זיך אויסגיין זיין הארץ צום באשעפער, ער וויינט און בעט אז מ'זאל רחמנות האבן אויף איהם פון הימל, און דער טויער זאל זיך עפענען כדי ער זאל קענען באגראבן זיין חבר דארט, ווי ער האט איהם צוגעזאגט מיט א תקיעת כף בעפאר ער האט אויסגעהויכט זיין נשמה. ווי ער שטייט און דאוונט אזוי פלוצלונג הערט ער א רעש, דער גרויסער טויער האט זיך גענומען עפענען. ווי דער טויער איז שוין געווען ברייט אפען, האט ער אנגעכאפט דעם נפטר אין דעם זאק, אריין אין דעם בית החיים, ער האט דארט געטראפן א שאוועל מיט ברעטער, ער האט זיך גלייך גענומען גראבען א גרוב, און האט באגראבען זיין חבר דארט כדת וכדין בקבר ישראל אזוי ווי ער האט איהם צוגעזאגט בעפאר זיין פטירה.

דער חבר האט נישט קיין כח - ביז א נס איז געשעהן אין די צורה פון א פלעשל בראנפען:

ווי ער האט געענדיגט זיין ארבעט האט שוין אנגעפאנגען צו טאגען, ער האט געשפירט גאר א גרויס מידיקייט אויף זיך, אזוי איז ער אויך געווען זיער הונגעריג, ווייל ער האט האט שוין נישט געגעסן א גאנצע טאג און א גאנצע נאכט. ער הייבט אויף זיינע פיס גייענדיג צום גרויסען טויער ארויסצוגיין פון דארט, אזי ער אראפ געפאלען אויף דער ערד פון גרויס שוואכקייט, און זיך נישט געקענט רירן פון ארט. ער ליגט אזוי אויף דער ערד רופט ער זיך ווייטער אן צום באשעפער: אוי! רבוננו של עולם! וואס וועט יעצט זיין מיט מיר? מיט מיין חבר האב איך זיך געפארעוועט און איהם געברענגט לקבר ישראל, אבער ווער וועט זיך פארעווען מיט מיר אויב איך וועל אויסגיין דא אויף דעם ארט נעבען דעם טויער?

ווי ער ענדיגט רעדן די ווערטער, זעהט ער ווי אין דער פענצטער פון דעם גרויסן טויער איז דא א פלעשל בראנפען, ער שטרעקט אויס זיין האנט, נעמט דעם פלעשל, און מאכט א ברכה און טרונקט פון דעם, ווי ער טרונקט פון דעם זענען זיינע אויגן ליכטיג געווארן, ער ווארט צו נאך אביסל, און שטעלט זיך אויף און גייט ארויס פון דעם טויער, ווי נאר ער איז ארויס פון דעם טויער האט זיך דער טויער פארמאכט אויף צוריק, ער איז צוריק געקומען צו זיין אכסניא געזונטערהייט. ער האט גלייך איינגעפאקט זיינע חפצים צוזאמען מיט זיין חבר'ס חפצים און ארויס פון דער שטאט, פון דער לאנד, מער נישט אויף צוריקצוקומען דארט.

ווי ער איז אהיים געקומען האט ער געמאכט א גרויסע סעודת הודאה, און צוזאמען גערופן אלע מענטשן פון שטאט און זיי דערציילט אלעס וואס איז געשעהן מיט איהם און מיט זיין חבר אין שפאניע און די אפענע ניסים וואס ער האט געהאט דארט. ווי ער האט זוכה געווען צו ברענגען זיין חבר לקבר ישראל אין א פרעמד ארט.

פון דעמאלט האט מען מתקן געווען אז מ'זאל טיילען משקה און לעקעך פאר די מענטשן וואס קומען צוריק פון א לוייה "רהמנא ליצלן". פירט אויס דער "דרכי תשובה" אז פון דעם נעמט זיך דער אלטער מנהג צו טרונקען לחיים נאך א לוייה.

יה"ר בזכות ההתחזקות במנהגי ישראל נזכה לגאולתן של ישראל ב"ב אמן!

אמרות טהורות לחג הפסח

ליל שמורים הוא ליל' הוא הלילה הזה ליל' (שמות).

שאלו לחרב רבינו מהר"ו ז"ל כי ה' פעם בליל פסח אדם מישראל שה' עולה בסולם ונפל ונמלע, ואיך אירע זה בליל שמורים. והשיב הרב ז"ל דהאיש ההוא עשה עבירה בליל ההוא ומשו"ה נפל ונמלע. ומדבריו ז"ל מבואר דליל שמורים הוא בזמן שעוסקים במצוות או לפחות כשלא ילך לדבר עבירה, אבל אם ח"ו יעבור עבירה אין לו שמירה.

וזה אפשר פשט הכתוב עצמו "ליל שמורים הוא ליל" ואין שטן ואין פגע רע, וביאר, אימתי אני אומר ליל שמורים היכא ד"הוא הלילה הזה ליל" דהלילה הוא מקודשת לשמים וריח עבירה לא יעלה בה.

דגש לפי, ערך ליל ועיט"ש

התלהבות בעת סיפור יציאת מצרים

ולמען תספר באזני בנך היות כשהקדוש ברוך הוא ברחמיו עושה גם לישראל פעם אחת ונוקם להם מאויביהם אז נתעוררו הרחמים ומועיל אפילו לעתיד בכל דור כשישראל צריכין להגןם...

כיון שכבר נתעוררו אותן הרחמים בענין כזה וזהו ולמען תספר כו' אשר התעללתי במצרים וכשתספרו זאת תעוררו אותם הרחמים וינקם לכם מאויביכם לבל יוכלו היצר לכם כלל והבן.

נועם אלימלך נפרשת נא.

הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים.

כתב הרב הגדול החיד"א זל"ה"ה פירושו, דהנה יש פלוגתא בין הפוסקים (שו"ע סי' תנג) אם יוצאין במצה משומרת רק משעת לישיה או דווקא משעת קצירה, והנה יש להביא ראיה לאלו הסוברים רק משעת לישיה, ממצה שאכלו ישראל במצרים דעכ"ה לא ה' להם שימור משעת קצירה שלא עלה על דעתם שיצטרכו למצות שישמרו משעת קצירה, ולפי הנך פוסקים דס"ל דמשעת לישיה סגי נתקנה הפיסקא "הא לחמא עניא" שמורה משעת לישיה "די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים" עכ"ד.

ולדעתי אין כאן סייעתא, דשאני מצרים שא"צ שימור משעת קצירה שאין גשמים יורדים. ויש לומר דהוה שימור מעליא דתיקף כשקוצרים אותה מכניסין לבתיהם וא"צ לייבש התבואה כיון שהוא יבישה מאד וכו', והנה לפי זה י"ל בהיפך "הא לחמא עניא" אומרים על מצה משומרת משעת קצירה, "די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים" שגם שם ה' שימור מעליא משעת קצירה הגם דלא מסקי אדעתיהו, וכמ"ש.

בני יששכר (מאמר ס' סימן ט)

אלו עשר מכות שהביא הקב"ה על המצרים במצרים. ואלו הן.

לכאורה תיבת זאלו הן מיותרים, כיון שהתחיל אלו עשר מכות וכו'. ויבואר ע"פ דברי העשרה מאמרות (מאמר חיקו"ד ח"א פ"ג) על דקדוק התוס' (ר"ה ב., ב"ק ב.). דאיכא דוכתא כמתניתין דתנינן 'הן כגון (ר"ה שם) ארבעה ראשי שנים 'הם', ארבעה שומרים הן (ב"מ צג.), ואיכא דוכתא דלא מתנינן 'הן', כגון (ב"ק שם) ארבעה אבות נזיקין, ארבעה מחוסרי כפרה (כריתות ה:). ותירץ העשרה מאמרות בדבר כזה שהתנא רוצה ליתן הוי' וקיים להדברים תני 'הן', אבל בניזיקין, ומחוסרי כפרה שאין טהרתם שלימה, לא נחא ליה ליתן הוי' וקיים ולכן לא תני הן, והאריך שם.

והנה כבר הכלל מסור בידינו שבכל פסח אנו מעוררין בסיפור הנפלאות כל אותן הנפלאות אשר היו בימים ההם שבכל דור ודור ימשכו המכות על המצרים עלינו, ועל זה מסיים המגיד ואמר "ואלו הן" רצ"ל שגם עתה יהי' הוי' וקיים על עשר המכות שלקו המצרים, וכאז כן עתה על כל הצוררים יחד, תפול אימה ופחד.

זנע שמחות

מצה זו... על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם. שנאמר ויאפו את הבצק וגו'.

והיכן נרמז בפסוק זה ויאפו את הבצק התגלות אלקות? ויובן על-דרך שכתוב בזה"ק שהיצר הרע נקרא 'חמץ', ו'מצה' הוא יצר טוב. והיצר טוב הוא בחינת התגלות אלקות. וכתב האר"י זל"ה"ה 'הנזהר ממשוהו חמץ מובטח לו שלא יחטא כל אותה השנה'. ועפ"ז יתפרש הפסוק 'מצות יאכל את שבעת הימים', ומפני זה לא יראה לך חמץ' זהו היצה"ר כמו שכתב האר"י זל"ה"ה.

וזהו ג"כ הרמז בפסוק זה 'ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עונות מצות' ובוה הכח ה' 'כי לא חמץ' שלא ה' להם יצה"ר, ועל-ידי המצות ה' להם בחינת יצר טוב בחינת ההתגלות, וזהו 'עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם'.

ראשי נשמים. נא

יציאת מצרים

אמר מרן מהר"ד מבעל"ז זיע"א: ביאר הקדוש מסטרעליסק זיע"א. על מה שאמרו חז"ל שבני ישראל נגאלו ממצרים ברגע האחרון וחס ושלוש כשהיו שוהין עוד רגע אחד לא היו יכולין להיגאל, והקשה וכי חס ושלוש אין ביד השם יתברך לעשות והלא הוא כל יכול? ואמר שאין ספק שהשם יתברך היה יכול לגואלם רק היה צריך אופן אחר ולא בגופם, אבל השם יתברך ריחם על גופם של ישראל ולכן גאל אותם ברגע האחרון שלא היו יכולין להיות שם עוד רגע אחד כדי לקיימן בגופן.

מאקעווער חיבור.

ושמרתם את המצות כי בעצם היום הזה (שמות יב, ג).

יל"ד מה ענין בעצם היום הזה לכאן אפי"ה היום אחר ה' חיוב לשמור המצות באותו יום.

והנה חכז"ל אמרו אל תקרא מצות אלא מצות שלא יחמיצנו ויהי' זריז, והקשה השל"ה הא אדרבה ושמרתם משמע לשון המתנה כמו ואביו שמר הדבר.

וג"ל אה"נ הא קי"ל אין למצוה אלא שעתה וחביבה מצוה בשעתה דוקא ואין זריזין מקדימין טפי מצפרא (פסחים ג.). ויהי מצפה וממתין עד בא עתה, אך אז יהי' זריז ומהיר והיינו ושמרתם את המצות קודם זמנה ולא יהי' עליו כמשא אלא ימתין עד בוא זמנה ואז יהי' כמו מצה שלא יחמיצנה. והטעם כי כן דרכו של הקב"ה בעתה אחישנה, הנה בעצם היום ההוא יצאו כל צבאות ה' בשעה אחת מרעמסם לסכות וזה גם גדול ומה צורך לזה אלו ה' ממהר ג' ימים קודם, משייתחילו לצאת לאט לאט לפי דרכם אלא כך דרכו של הקב"ה, רגע א' קודם חצות לא ה' שום הרגש לשום אדם מגאולה, ישראל האמינו ואכלו פסח פחוזים.

אבל לא נראה שום רמז ומופת, וברגע אח"כ ה' צעקה גדולה וגורשו ממצרים, ונאספו מרעמסס לסכות והיינו 'בעתה' אז 'אחישנה' אבל לא קודם עתה. וה'נ' 'שמרתם את המצות' קודם זמנו תשמרו ותמתינו עד בוא 'עתה' אז תהיו רזויים כמו במצה שלא תחמיצו.

תס סופר

ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עוגות מצות כי לא חמץ (שמות יב, לט).

י"ל שהכתוב בא לשבח את יוצאי מצרים שכל כוונתם באפיית מצוה לא הי' רק לבטל החמץ שהיא היצירה והסמ"א. כמ"ש כל הספרים שמצה רומז לסמ"א דקדושה וחמץ רומז לסמ"א (ועיין בשל"ה במס' פסחים).

וז"ש 'ויאפו את הבצק וגו' עוגות מצות כי לא חמץ', לכוונת כי לא חמץ, ולא נתכוונו להנאת מזון וצידה ולמהר לאכול, ולא מחמת המהירות והחפזון כמ"ש ותחזק מצרים על העם למהר לשלחם מן הארץ. וזו"ה 'כי גורשו ממצרים' אף שגורשו ונחפזו מצד מצרים וגם מצד עצמם נחפזו שלא להשתקע ח"ו בחמישים שערי טומאה, וז"ש 'ולא יכלו להתמחה'.

ואף על פי כן לא מצד מהירות אפו מצות "וגם צידה לא עשו להם" כלומר לא מצד מזון למהר לאכול רק לבער חמץ וכנ"ל.

הרי נשמים

מצה זו שאנו אוכלין על שום מה ע"ש שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להתחמץ עד שנגלה עליהם מלך המלכים הקב"ה ונאלם שנאמר (שמות יב, לט) ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עוגות מצות כי לא חמץ.

ואמר מו"ח הה"ק ר' ישכר דוב מבע"זא בשם אביו חו"ז הרד"ק ר' יושע ז"ל בשם חו"ז הה"ק ז"ל שהקשה דהא גם במצרים היו אוכלים מצה, אף שלא היה הטעם הזה. ואמר שהכוונה היא מצה זו שאנו אוכלין על שום מה, על מה אנו סומכין שאין בו אפילו משהו חמץ, היאך יכולים ליהרהר מזה.

ועל זה התירוץ, שנאמר 'ויאפו את הבצק עוגות מצות כי לא חמץ', אף שלא נתכוונו לשמרם מחימוץ, מכל מקום התורה העידה שלא נתחמץ, הרי שהיה בהשגחה עליונה, כמ"כ גם אנחנו סומכים על השגחה העליונה שמצה זו שאנו אוכלים נשמרה מכל חשש חימוץ. אד"ק ז"ל.

ועוד י"ל דהנה מצה רומזת על יצ"ט (זה"ק ח"א מ:): וזהו הכוונה מצה זו וכו' על שום מה, באיזה כח נוכל להגביר היצר טוב על היצר הרע, על זה אומרים שנאמר 'ויאפו את הבצק עוגות מצות כי לא חמץ וגו' ולא יכלו להתמחה', דכמו במצרים היו ישראל מושקעים במ"ט שערי טומאה, וממש אם היו שם עוד רגע אחד לא היו יכולים עוד לצאת.

וזהו 'לא יכלו להתמחה', והקב"ה בכבודו ובעצמו היה צריך לגאלם, ולא ע"י מלאך (מכילתא בא, יג), כי לא היה יכול להיות עוד ע"י מלאך, כן אנחנו נוכל לסמוך ע"י שתהי' לנו עזר ממעל להגביר היצר טוב שהוא בחי מצה.

ובזה יש לפרש 'הא לחמא עניא', דידוע שהיצר טוב נקרא ילד מסכן וחכם (קה"ד, ד, יג), והיינו דקאמר שאבותינו במצרים אף שהיו מושקעים בטומאה כל כך, אע"פ כן הוציאים ה' משם עד שבאו לבחינת מצה, והיינו לחמא עניא.

והנה ידוע מספח"ק דכמו בימים ההם כן בזמן הזה יש בפסח השפעה גדולה מן השמים לבא לאותה בחי' שהי' לאבותינו ביציאתם ממצרים. לכן אומרים "כ"ל דכפין ייתי וייבול", קאי על אדם כזה שמרגיש בעצמו שצריך להשלים את עצמו, על זה אומרים ייתי וייבול שאכן יכול להשלים את עצמו בזה הלילה.

וממשיך, "כ"ל דצריך ייתי ויפסח", היינו אפילו אדם כזה שאינו מרגיש שעדיין יש מן הצורך להשלים את עצמו, ג"כ יכול לבא לשלימות בזה הלילה, ע"י אתערותא דלעילא אף בלא אתערותא דלתתא, כי יש השפעה מן השמים שלא לפי מעשינו. ומשום דהוי שלא כסדרן, דהוי באתערותא דלעילא בלא אתערותא דלתתא, משום-הכי נקיט "ויפסח", לשון קפיצה שלא כסדרן.

ובזה נבין ג"כ למה אומרים זה בלשון תרגום, כי הנה בכל השנה אם אדם נתעורר להשלים עצמו בעבודת ה', ועוזרים לו מן השמים לעלות ממדרגה למדרגה, אין המלאכים יכולים לקטרג, כי כבר השיב להם משה רבינו בשעת קבלת התורה כלום יצה"ר מצוי ביניכם. וכיון שאין להמלאכים יצה"ר על כן אין משפיעים להם שיהיו בכחם לעלות ממדרגה למדרגה, רק יש להם המדרגה שהשי"ת השפיע עליהם מתחלה, והם בבחי' עומדים. אבל לאדם משפיעין לו מן השמים שיהי' בכחו לעלות ממדרגה למדרגה מכיון שיש לו יצה"ר.

וכל זה הוא בשאר ימות השנה. אבל בליל פסח יכול האדם לבא לידי שלימות גם בלא אתערותא דלתתא ורק על ידי אתערותא דלעילא כמו שביארנו, וא"כ נמצא דיש מקום להמלאכים לקטרג על זה, לזאת אנו אומרים בלשון תרגום לשון שהמלאכים אינם מבינים.

שארית לפינחס

ואכלתם אותו בחפזון וגו'.

כי אמת שאכילת חפזון נראית דרך רעבתנות, וראוי לאדם לזכור לפני מי אוכל, כ"ש קדשים, ומצות הפסח שראוי לאכול בשוב הדעת, אבל שם ההכרח הי' לאכול בחפזון כי לא יוכלו להתמחה, יען כי כבר נשתקעו במ"ט שערי טומאה, לכן הי' הכרח אכילת חפזון, לכן אמר "ואכלתם אותו בחפזון" אף שתאכלוהו בחפזון, אע"כ "פסח הוא ל"ה" שיאכלוהו כראוי לפני מו"ה הקב"ה.

מלך העומר

אפיקומן

כתיב (בראשית כ"ז ל"ה) בא אחיך במרמה ולקח את ברכתך. ובספרים מובא מדרש פליאה, במרמה, בחכמת התורה, ויקח את ברכתך, הוציא את האפיקומן.

ואפשר לפרש בעז"ה דהברכה שבירך יצחק את יעקב היתה, ויתן לך אלקים מטל השמים ומשמני הארץ ורב דגן ותירוש (בראשית כ"ז כ"ח), פירש"י ויתן, יתן ויחזור ויתן, ומשמע שאינו נתינה רק לזמן, כי אם נתינה לכל הדורות, וכן כתב הרמב"ן שם וז"ל: כי מתת האלקים תמיד הוא ואין לו הפסק לעולם, ולכן אמר ויתן לך האלקים, כל ימך על אדמתך וכו' עכ"ל.

ואיתא במשנה (פסחים קיט:): אין מפטירין אחר פסח אפיקומן. והטעם שאין מפטירים אחר פסח אפיקומן, הוא שרוצים שתשאר מעם קרבן פסח ויציאת מצרים כפה.

והרמז בזה שתשאר הטעם של גאולת מצרים בפנינו במשך כל השנה, ובמשך כל הגלויות עד ביאת גואל צדק.

וזהו שאמר יצחק לעשו, בא אחיך במרמה, שיעקב אבינו בא בחכמת התורה, ולקח את ברכתך, הוציא את האפיקומן, היינו שלקח לעצמו ברכות כאלו שהן בבחינת אפיקומן.

וכמו שאין מפטירין אחר פסח אפיקומן כדי שתשאר מעם גאולת מצרים לדורות עולם, כך לקח יעקב אבינו ברכות כאלו שהמעם הטוב של הברכות ישאר אצלו לדורות עולם.

דצרת שלום - סטרעטין.

לסעודת אסתר

בגמרא (מגילה טז.) ויקח המן את הלבוש ואת הסוס, אזל אשכחיה דיתבי רבנן קמיה ומחוי להו הלכות קמיצה לרבנן, כיון דחזייה מרדכי דאפיק לקבליה וסוסיה מיוחד בידיה, מירתת אמר להו לרבנן האי רשיעא למיקטל נפשי קא אתי וכו', אתא המן ויטיב ליה קמייהו ואוריך עד דסליק מרדכי לצלותיה, אמר להו במאי עסקיתו, אמרו ליה בזמן שביט המקדש קיים מאן דמנדב מנחה מייתי מלי קומציה דסולתא ומתכפר ליה, אמר להו אתא מלי קומצי קמחא דידיכו ודחי עשרה אלפי ככרי כספא דידי וכו'.

פירש"י הלכות קמיצה, דורש בענינו של יום, וששה עשר בניסן היה, הוא יום תנופת העומר.

ויש להעיר, למה אמר מרדכי להמן ענין הקמרת קומץ בכלל שבא לכפרת עונות, ומדוע לא פירש לו שעוסקים במצות היום של מנחת העומר.

ונ"ל בעז"ה על פי מה שאמר הרד"ק מהר"א מבעלזא ז"ע. שבמשתה שעשתה אסתר לאחשורוש והמן, האכילה אותם מאכלי פסח, כיון שהיתה אסורה בחמץ, וזה שאכל המן מאכלי פסח שיש בהם קדושה, היא שגרמה שתהיה לו מפלה, כי אי אפשר למא שכתותו להתקיים כשיש בקרבו הקדושה הגדולה של מאכלי פסח, עכ"ל.

ואפשר שמהאי טעמא לא אמר מרדכי להמן שהם עוסקים ולומדים במצות העומר, כי חשש שאם היה אומר כן להמן, היה המן חוקר ודורש בעניני הפסח להבין כל הלכותיה ודקדוקיה שבני ישראל מקפידים עליה, והיה מבחין שאסתר אינה מאכילה אותו והמלך חמץ כי אם מצה, והיה מכיר בה שהיא יהודית, ולא היה נשאר שריד ופליט מושנאיהם של ישראל, אמנם כיון שהוא לא ידע מאומה ממנהגי בני ישראל בחג הפסח, לא הכיר בהסעודה שכולו כשר לפסח בלי אף פירור של חמץ, ובכך היתה לו מפלה ונתלה על העץ אשר הכין לו.

דצרת שלום - סטרעטין.

שירת הים.

הנה העולם מקשים, מדוע לא אמרו ישראל שירה תיכף כשיצאו ממצרים.

וצריך לומר, דהנה איתא בגמרא (קידושין טז:) דעבד שברח מרבו לפני שש שנים, צריך אח"כ להשלים השש שנים, אבל אם מת האדון אינו צריך להשלים.

והנה ידוע שישראל יצאו ממצרים קודם הזמן של ארבע מאות שנים, א"כ הוה דינם כמו עבד שברח לפני שש, וכפי הדין צריכים להשלים. אך כשראו שמתו המצריים על שפת הים, אם כן כבר נשתחררו לגמרו, אז אמרו שירה, אבל תיכף בשעת יציאה לא אמרו בחוששם שעדיין יצטרכו להשלים.

וזהו שאמר הכתוב (שמות יד, ל) ויושע ה' ביום 'החוא', דייקא היום הי' להם הישועה 'מיד מצרים' ולא קודם לכן משעת היציאה. ומפרש הכתוב במה היתה הישועה דווקא היום ולא קודם, משום 'יורא ישראל את מצרים מת' אם כן פטורים הם מלהשלים כנוכר לעיל, ואז דייקא אמרו שירה בשמחה רבה.

חוכת התורה

ויאמרו לאמר. אשירה לה' כי גאה גאה סוס ורוכבו רמה כים (שם, ב).

וי"ל הפירוש 'ויאמרו לאמר' היא כך, כשבאו לומר שירה וראו רוממות אלקי ושפלות עצמם, התבוננו בעצמם 'ויאמרו' זה לזה: הנה 'לאמר אשירה לה' היינו לומר אשירה לה', 'כי גאה גאה' דלכאורה מחוי כגיאות וגבהות דאנוש טיפה סרוחה יעמוד לומר שירה לה', אך כיון ש"סוס ורוכבו רמה כים" היינו שהשפיל גאים עד ארץ, וא"כ כל-שכן מדה טובה מרובה שמגביה שפלים עדי מרום, ומקבל תפלות ושירות ותשבחות השפלים עדי מרום.

דברי ישראל

אז ישיר משה (שמות טו, א), במדרש: שחורה אני ונאווה (שה"ש א, ה), במה שאני שחורה. אני נאווה: חטאו בים שנאמר (תהלים קו) וימרו על ים בים סוף. ואמרו שירה בים שנאמר אז ישיר (שה"ש א, ה).

נ"ל לפרש, דצ"ל למה לא אמרו שירה אחר שיצאו ממצרים עד הים, וי"ל כי כשיצאו ממצרים היו מאמינים כדכתיב (שמות ד, ל) ויאמן העם, ולכן לא מצאו עצמם מחוייבים כל-כך לומר שירה, כי חשבו שהי' ראוייה להם להוציאם כיון שהם מאמינים: אבל בים חזרו ולא האמינו, ואמרו (שמות יד, יא) המבלי אין קברים במצרים וגו', וכפרו שלא הי' הגאולה ע"פ ה', ומ"מ נעשה להם גם גדול כזה, אזי מצאו עצמם מחוייבים לומר שירה.

וזהו כוונת המדרש "שחורה אני - במה שאני שחורה" והמרו על הים, ואעפ"כ נעשה להם גם, זה הביאם לכך "ונאווה - שאמרו שירה בים".

כתב סופר

אז ישיר משה ובני ישראל (טו, א).

נשאלתי בזה, למה בשירת הבאר בפרשת חוקת כתיב (במדבר כא, יז) אז ישיר ישראל, ולא כתיב 'בני ישראל', וכאן שינה הכתוב לכתוב 'ובני ישראל'. וי"ל בזה ע"פ דאיתא בזוה"ק (ח"ב נג.) וירא ישראל - ישראל סבא דהיינו יעקב אבינו שיעקב אבינו הי' שם. ולכך מכנה אותם בשם 'בני ישראל' כי האב הי' שם ונגד האב שייך לקרוא להם בנים, וק"ל.

דגל מחנה אפרים

נחית בחסדך עם זו גאלת נהלת בעיך אל נוח קדשך (שם, יג) נראה לפרש, דהנה המפרשים הקשו: הא הקב"ה הבטיח לאברהם (בראשית טו, טז) ודור רביעי ישובו הנה, נמצא משנולד יצחק עד שיצאו כמצרים הי' ד' מאות שנה, וארבעים שנה נתעכבו במדבר, א"כ אין החשבון מכוון. ותירצו, דלכאורה יקשה קושיא אחרת, דהאיך עשו הפסח במצרים הא הוי 'שחומי חוץ', רק הקב"ה השיאם על כנפי נשרים לארץ ישראל - בליל ט"ו - ושם אכלו הפסח (כמבואר בתרגום יונתן) א"כ בזמן שיצאו ממצרים היו בא"י, ולפי חשבון זה נתקיים 'דור רביעי ושובו הנה'.

וז"ש 'נחית בחסדך' רומז על אברהם אבינו ע"ה [מדת החסד] והבטיחו 'עם זו גאלת'. וקשה, הא החשבון אינו מכוון, לכך אמר 'נהלת בעיך אל נוח קדשך' דהיינו שהביאם אז בעת גאולתם מארץ מצרים על כנפי נשרים לארץ ישראל, ועי"ז נתקיים ההבטחה שהבטיח לאברהם אבינו 'דור רביעי ישובו הנה'.

תפארת יהונתן

"אחרון של פסח"

בקריאת שם יום השמיני של פסח בשם 'אחרון', טמון ברמז עניני וגדלות יום הזה.

'אחרון של פסח' הוא בסוד פסח דלעתיד, אחרון של פסח הפי' הוא: אפילו מי שהוא מונח בעמקי הקליפות עד שהוא בבחינת "אחר" ח"ו גם לו יש תיקון ב"פסח" בחי' דילוגי [על שם הפסיחה והדילוג] וד"ל.

שארית ישראל

אולי, ע"פ המבואר בספד"ק אשר שבעת ימי חג הפסח רומזים לשבעים שנה ימי חיי אנוש עלי ארץ, וכאשר האדם מתנהג ומקדש ומטהר עצמו בשבעת ימים הקדושים הללו כן הוא מתנהג בכל השבעים שנה. אולם אף מי שלא קידש וטיהר עצמו עד-עתה, וימי החג חלפו ועברו והוא העלה חרם בידו כי לא הרגיש כלום מקדושת ימים הקדושים, ולא עשה תשובה בימים האלו, עכ"ז לא יפול לבו אחר ויאמר לנפשו נואש, כי נגזר מימי חיי: כי יש לו עוד זמן ביום "אחרון של פסח", כמו שאחז"ל (קידושין מ:): אפילו רשע גמור כל ימיו ושב באחרונה אין מזכירין לו רשעות, רצ"ל אף ששב רק ב"אחרון" של פסח נתקבל תשובתו למעלה, ונתקדש בקדושה של מעלה. ונזכה להרגיש עדיין אור קדושת ימי החג ויהי נחשב כאילו הרגשנו וקדשנו עצמנו כל ז' הימים, ונזכה בזה לתשועת ה' בתוך כלל ישראל.

תפארת שמואל - אלכסנדר

ויבואו בני ישראל בתוך הים ביבשה ואח"כ כתיב ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים וצריך להבין שינוי הלשון אך י"ל (בשם הרה"ק רבי יהודה צבי מסטרעטין זל"ה) כי הנה יש שני מיני הנהגות שהקב"ה מנהיג העולם אחד בדרך הטבע ואחד לפעמים הקב"ה עושה נסים לישראל שלא כדרך הטבע הנה הנסים והנפלאות שהקב"ה עושה שלא כדרך הטבע הכל מאמינים שהוא מהקב"ה אבל באמת צריך האדם להאמין באמונה שלימה שגם דרך הטבע הוא בהשגחתו יתברך שמו ואין אדם נוקף אצבעו מלמטה אא"כ מכריזין עליו מלמעלה ובלא השגחתו יתברך שמו לא היה לו קיום אפילו שעה אחת כי אלקוים בנימטריא הטבע"ע כי באמת הוא בעצמו הטבע. והנה האדם שמאמין זאת באמת אז אין אצלו שום חילוק בין דרך הטבע לשלא כדרך הטבע כי אצל הקב"ה אין שום חילוק מדרך הטבע לשלא כדרך הטבע ובודאי לזה האיש שמאמין זאת הקב"ה עושה לו גם ג"כ שלא כדרך הטבע מחמת כי אצלו אין שום חילוק מדרך הטבע לשלא כדרך הטבע.

וז"ש הכתוב כאן ויבואו בני ישראל בתוך הים ביבשה שהקב"ה עשה גם שלא כדרך הטבע שהלכו בתוך הים ביבשה אך באיזה כח זכו לזה שיעשה להם הקב"ה נסים ונפלאות שלא כדרך הטבע על זה אמר הכתוב ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים ר"ל אף מה שהיו הולכים ביבשה על הארץ תמיד היה נראה להם כאלו הלכו בים היינו כמו מי שהולך בים הוא יודע בכיורו שהוא מכת הקב"ה.

כמו כן המה היה להם אמונה גדולה שהכל בהשגחתו ית"ש אפילו מה שהלכו על הארץ ביבשה הוא בכח השגחתו יתברך שמו כי בלתי השגחתו יתברך שמו לא היה ביכלתם לילך אפילו על היבשה ומחמת גדול האמונה הזאת היה הקב"ה עוזר להם ועשה להם נסים שלא כדרך הטבע והלכו בים ביבשה. דוק.

דגל מחנה יהודה - סטרעטין

אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים (ישעי' מד, 1), אני ראשון הוא נגד יום ראשון של פסח, המרומז נגד גאולת מצרים.

ואני 'אחרון' הוא נגד אחרון של פסח, שהוא נגד גאולה העתידה, ובוה גדול יום 'האחרון' מהראשון, שגאולה העתידה תהי' עוד יותר התגלות מגאולת מצרים.

ומבלעדי אין אלקים' כמו אז ביציאת מצרים אחר שנאלו ראו את החסד שהי' להם בגלות מצרים שהי' להנאתם ולטובתם, שפסקה זוהמתן, ויצאו ברכוש גדול וראו שאין זה בחי' אלקים' המורה על דינים, ואם לאחר ד' מאות שנה כך, כ"ש לאחר אריכת הגלות המר ותהי' גאולה העתידה, יראו הכל עין בעין שלא הי' בחי' אלקים' שהוא דינים, והכל הי' חסדים.

בית אברהם

יום זה קורין 'אחרון' של פסח, לרמוז שהארת הקדושה שנתגלה בחג הזה, תתקיים בקרבנו לעולמי עד, וע"ז מורה לשון 'אחרון', כמו שנאמר (ירמי' כט, יא) כי אני ידעתי את המחשבת וגו' לתת לכם 'אחרית ותקוה', כלומר שיתקיימו הארת הקדושה בקרבנו.

תורת אמת

הנה קבלנו מצדיקים זי"ע, אשר יז"ט שני של גלויות שנקבע עפ"י החכמים גדול מאד במעלה יותר מיו"ט שהוא דאורייתא.

[ובספד"ק "צמח דוד" להרה"ק רבי דוד מדינוב זיע"א כתב: מה דנהגו עדת ישראל מנהג של תורה, ביו"ט אחרון של פסח, להקל מעליהם החומרות בעניני עסק שימור, והנה הוא לכאורה כמיקל על עצמו ביו"ט שני שהוא מדבריהם וחלילה זאת בישראל, אך האמת יש לומר דנשתרבו המנהג להראות גדול דברי חכ"ל, אשר עשו משמרת לדברי תורה"ק, שביום הזה הנוסף מדבריהם, הנה הוא משומר מכחם מכל מיני חשש איסור חמין, ואין לשום אדם לחוש בשום חשש חלילה כי הוא משומר מכת משמרותם, והבן. עכדה"ק].

ועין כי בפסח ר"ה לרגלים (ר"ה ד.) גילה לנו הכתוב בפסח אשר עיקר השחוק והשמחה הוא ביו"ט של גלות.

וזהו (משלי לא) "עוז והדר לבושה ותשחק ליום אחרון" כי "עוז" נקרא התורה (שמו"ר כז, ד) ו"הדר" נקראים דברי החכמים וזקני העדה ערה"כ (ויקרא יט, לב) והדרת פני זקן - זה שקנה חכמה (קידושין לב:), כי יש יו"ט שהוא מן התורה, ויו"ט שני שהוא מדרבנן ו'תשחק' עיקר השחוק והשמחה הוא ליום "אחרון" רומז על יום אחרון של פסח כי ברגלים אחרים כגון שבועות וסוכות לא נקרא היו"ט שני ביום 'אחרון' רק בפסח, ובפסח גילה לנו הכתוב על כללות הרגלים שיו"ט שני הוא גדול מאד במעלה.

אמרי נועם

מה שנקרא יום זה בשם 'אחרון' של פסח, יש לרמוז כי אמרו חכ"ל (כ"ב קסא:): צריכין לחזור מעניני של שטר בשיטה אחרונה וז"ל הספד"ק זרע קודש: ולכן קורין כל הבכור' (דברים טו, יט) ביום השמיני, והוא נגד מכת בכורות שהי' בלילה הראשונה, והנה ראשית יציאת מצרים הי' ע"י מצות קרבן פסח, וכתוב (שמות יב, ז) ולקחו מן הדם ונתנו על שתי המזוזות ועל המשקוף, ואיתא בספר זרע קודש כי משקוף ושתי מזוזות רומז על תמונת אות ה' עיי"ש. והנה מקודם שנתנו הדם על המשקוף ועל המזוזות הי' הדם בסף אותיות פ' ס', ואח"כ כשנתנו על המשקוף ועל המזוזות שהוא כציור ח', נשלם אותיות פסח' - 'פסח', ואות ה' הוא אות 'האחרון' של פסח'.

ואנו עושין פסח ח' ימים ובהם קצ"ב שעות והם כמנין דם פסח', קורין יום ח' בשם 'אחרון' של פסח', שזאת היתה ראשית הכנה ליציאת מצרים, וזהו רמז באחרון של פסח ע"ד האמור לחזור מעניני של שטר - ראשית יציאת מצרים, בשיטה אחרונה.

חמרא טבא

ליקוט סיפורי צדיקים לחג הפסח

נורא כהלכה

איש חסיד מחסידי הרה"ק רבי צבי הערש מזידיטשוב זיע"א, ור' ישע"י שמו, היה עתיר נכסין מאוד וניהל עסקים רבים בין המדינות, כמו"כ היה נוסע לרוסיה למשך ימי החורף לפקח על עסקי היערות שהיו לו בשם, ועל משלוחי העצים שתחת בעלותו למדינות אחרות, ולפני חג הפסח היה חוזר לביתו.

פעם אירע לו שהיה חייב לחג את החג הקדוש ברוסיה, כי בשנה ההיא התחילה הפשרת השלגים יותר מוקדם מדרך כלל, ולא הי' באפשרי לחזור ע"י "שליטן" כמו תמיד, ועדיין לא הי' אפשר לנסוע ע"י ספינה בנהר, ע"כ התעניין איפה חוגגים את החג במקום כה זר לו, ובשמוע שמע "פרוהבישט" החליט לנסוע לשם ולהיות אצל הרה"ק ר' אברהם מפרוהבישט זיע"א (אחיו הגדול של הרה"ק מרוזין זיע"א) וכן עשה.

ויהי בליל התקדש החג כאשר נכנס הרה"ק רבי אברהם אל החדר שבתוכו היה ערוך השלחן לקראת ה'סדר' לבוש בבגדי לבן ונעמד בראש השלחן, לא היו צריכים להיות מבין גדול בכדי להבחין שהאיש הזה שנכנס זה עתה אין לו עם עולם העשייה מאומה אלא מרחף הוא במחשבותיו העילאיים אי שם, ואמנם שכל החסידות הזאת היה זר לגמרי לר' ישע"י אבל זה היה ברור לו שאין המדובר באיש פשוט.

הרה"ק רבי אברהם התחיל את הסדר באמרו תיבת 'קדש', ונעמד דום וכעבור זמן קצר נפל לאחוריו והתיישב על כסאו בשתיקה ודומיה מתוך רטט וזיע.

אח"כ לקחוהו משמשינו והוציאוהו מהחדר, כמובן שלר' ישע"י היה כל זה תמוה ומוזר כי עדיין לא נתנסה בכגון דא, ולא הבין פשר הדבר למה לקחוהו ומהו המטרה.

כעבור זמן קצר הביאו אותו בחזרה והמשיך בהנהלת ה'סדר', בהגיע לתיבת 'זרחין' והנה חוזר על עצמו אותו הסיפור שבתיבת 'קדש', כאן ראה ר' ישע"י שהוא מוכרח כבר לברר פשר הדברים, והיו אלו שהסבירו לו שכך הוא דרכו בקודש בעבודתו, באמירת תיבת 'קדש' לבד הרבי מתחיל להזיע עד כדי רטיבת הבגדים וחייבים להוציאו בכדי להחליף אותם עם יבשים ונקיים.

בתום ימי החג כשנכנס ר' ישע"י להיפרד מהרה"ק רבי אברהם ולקבל ברכת קדשו, הרהיב בנפשו לשאול על דבר גדול ואמר להרה"ק: איך וואלט אמאל געוואלט שפירן די יראה וואס דער רבי האט...

מתגובת הרה"ק לא היה נראה שאיננו מסכים לבקשתו, אך לא ענה לו רק ברכו ופטרנו לשלום.

בהגיע למדינתו החליט לסור מוקדם אצל רבו הרה"ק מזידיטשוב זיע"א ואשר היה מהמקורבים ביותר אצלו.

בהגיע לשם נכנס לחדר רבו ולא מצאווהו שם כי הרה"ק יצא על משך כמה דקות.

והנה בחדר קדשו היה עומד תמיד חבית גדולה עם מים זכים ונקיים ולידו כלי גדול לקבל המים הרחוצים, כי הרה"ק מזידיטשוב היה נוהג מידי פעם בפעם ליטול ידיו לנקיות וטהרה. ובעודו עומד ומחכה לביאת רבו הק' הרהר בנפשו שהיה מן הראוי לעשות הכנה נפשית לקבל פני קדשו, ועבר עתה ברעיונו: הלוואי היה עוזר לי השי"ת והייתי מרגיש עתה מאותו סוג יראה שראיתי בפרוהבישט.

תיכף על אתר אחזו פחד ורעדה ויראה כזאת שהיה דומה לו שהוא נשרף לגמרי ועד כדי חניקה, וחשב מה לעשות, ותיכף ניגש להחבית הגדולה שעמדה בזווית החדר והתחיל לשתות ממנה כדי למצוא מרגוע לנפשו, אבל ללא הועיל, הוא שותה ושותה עד ששתה כל המים הזכים שבחבית! ובכל זאת הרגיש שהוא נחנק רח"ל.

בתוך כך נכנס הרה"ק מזידיטשוב זיע"א וניגש תיכף אל החבית לרחוץ את ידיו, אבל מצאווהו ריק מכל, ונפל מבטו על ר' ישע"י שעמד מבוהל מתוך פחד ורעדה, וכבר ראה בו את הכל, וניגש אליו רבו הרה"ק, ואמר לו: "ס'האט זיך דיר פארגליסט פרוהבישטער יראה, און דו טרינקסט אויס די גאנצע וואסער..."

וטפחו הרה"ק מזידיטשוב בידו הק' על כתפו ואמר לו: "נא דיר, שוין גענוג".

ובזה נרגע ר' ישע"י מהבהלה והפחד שאחזוהו. (נר ישראל, 38 חסידים ממשפחת צעל העוצדא)

עבודת הקודש

בהיות הרה"ק רבי שלום מקאמינקא זיע"א בצל קדושת רבו הקדוש בראפשיץ, הכיר שם את הרה"ק מצאנו זיע"א, והתחיל להתקשר אתו בקשרי עבודות אהבה, אשר גדלה מיום ליום, עד שרבה הק' אמר עליהם, ששורה ביניהם אהבה עזה כאהבת דוד ויהונתן. אהבתם היתה ניכרת בכל דרכיהם ופעולותם, כי כל זמן שהותם בראפשיץ עסקו יחדיו בתורה ובחסידות ותמיד היו בצוותא חדא, הן בהתעמקותם בלימוד הש"ס והפוסקים, והן בעסקם בעניני עבודה, ובמילי דחסידותא. הכל עשו ביחד, ולא מש יד אחד מידו של חברו. עוד פרט אחד היתה - עבודתם הקדושה שעבדו בפרוס חג הפסח, בקילוף תפוחי האדמה, העבודה הזאת הוטלה עליהם מאת רבם הקדוש, שהיה נוהג לבוא בעצמו לבקרים באמצע עבודתם, ואז גילה להם דברים נפלאים, והשתעשע עמם בשעשועין דאורייתא.

וכמה סיפורים מקובלים בקשר לזה, ונסדרם אחד אחד:

בליל בדיקת חמין, כשישבו שני המאורות הללו בבית התבשיל בראפשיין, וקילפו תפוחי אדמה, נכנס פתאום הצדיק מראפשיין, ומבלי רואה חטף סכין אחד מעל השלחן והחביאו, ואח"כ פקד עליהם למנות את הסכינים לראות אם לא חסר מהם כלום, כשגמרו לספור ונוכחו לדעת כי חסר להם סכין אחד, החל הרב לטעון עליהם כי חייבים המה לשלם לו על הסכין האבוד, אבל הם פטרו את עצמם בטענתם כי יש לזה הדין של שאלה בבעלים, בהסתמכם על פסק דינו של הטורי זהב באו"ח סימן תכ"ט, דשלשים יום קודם החג משועבד הרב לתלמידיו ללמדם הלכות החג, אבל הרב לא הרפה מהם וטען לעומתם בטענת חזקות, ככה התנצחו שלשה בהלכה כל הלילה עד שעלה עמוד השחר, והתפוחי אדמה נשאר בלתי מקולפים...

שוב היה מעשה שהרה"ק מראפשיין זצ"ל נכנס לפתע אליהם, לקח תפוחי אדמה וזרקו בכח לתוך המים, הרה"ק רבי שלום מקאמינקא שהרגיש על אתר את מה שעשה רבו, נרתע לאחוריו מחמת פחד, אולם הרה"ק מצאנו נשאר על עמדו כמקודם, ופגעו בו המים והרטיבוהו. נענה אח"כ הדברי חיים ואמר: כשנרמתי מן המים הללו, הרגשתי בעצמו איך שרבינו הקדוש מוציא את נשמתו ממני, מכבסה היטב, ואח"כ מחזירה בי.

והרה"ק רבי שלום מקאמינקא התחרט כל ימיו על שנרתע לאחוריו ולא נרטב מהמים הטהורים שנזרקו ע"י הצדיק. ועוד מסופר בנוסחא זו, כשבאו שני התלמידים האלו אל רבם הקדוש, לחוג אצלו את חג הפסח, סירב הרה"ק לקבלם, ושילחם חזרה לביתם. לאחר שהפצירו בו הרבה, גילה להם הרב את טעמו ונימוקו, באמרו: הנה המשרתת עובדת עבודה מפרכת בהכנות צרכי החג ובנקיון הבית, ואם יהיו כאן עוד שני אנשים אזי תהיה העבודה קשה עליה פי כמה, ואין אני יכול להעמיס עליה דבר זה, כי אין זה מן הנימוס האנושי.

כאשר שמעו זאת, השיבו לרבם כי נכונים המה לעזור בעבודת הבית ככל מה שיצוו להם, ולא יכבידו עול על המשרתת. לשמוע הצעתם זו, הסכים רבם לאכנסם בביתו. הם קיימו הבטחתם ועסקו בכל מלאכת ההכנה, וכשעסקו באמצע קילוף תפוחי האדמה, נכנס פתאום הרה"ק מראפשיין זצ"ל, והתחיל לומר 'תורה' עפ"י דרכו בקודש, התלמידים בשמעם דברי רבם הקדוש, נתעלו במדרגה כזו עד שלא ראו יותר את התפוחי אדמה ולא את הספל עם המים. אשר לפניהם, כי אם את פניו המאירים ומוזהרים של רבם הקדוש, העומד עליהם.

כשהגיע ליל הסדר, והצדיק מראפשיין אמר 'תורה' אצל שלחנו הטהור, אמר אז בתוך הדברים: העיקר והיסוד באמירת דברי תורה הוא, שיוכל האומר להעלות את השומעים לעולמות העליונים בשעת אמירתו. אז הבינו והרגישו כי דברי רבם מוסבים על המעשה שאירע אתם בימים ספורים לפני זה.

דבר זה סיפר הרה"ק רבי שלום מקאמינקא זיע"א בעצמו אל הרבנית מבעלזא, ומעשה שהיה כך היה: בהיות הרה"ק מקאמינקא זיע"א אצל הרה"ק רבי שלום מבעלזא זיע"א [שבו התקשר אחר פטירת רבו הרה"ק מראפשיין], אמר לו הצדיק, "לך והכן את עצמך בקדושה וטהרה, כי רוצה אנכי לגלות לך יחוד נורא, אשר נכון ליחד בעת יציאת נשמה".

הרה"ק רבי שלום זיע"א הכין את עצמו כפי הוראת הרב, ובא ביום המוגבל אל הקודש פנימה והרה"ק מבעלזא מסר לו את היחוד הקדוש הנ"ל.

בצאתו מאת פני הקודש פגעה בו הרבנית מלכה ע"ה - אשר היתה צדיקת גדולה ומלומדת - ושאלה אותו: האם גם בראפשיין שמעת דברים נשגבים כאלו? והאם גם הצדיק משם גילה לך יחודים וצירופים נוראים כאלו? ענה לה הרה"ק מקאמינקא זיע"א ואמר: אם ברצונך לידע באמת אם שמעתי בראפשיין ענינים כאלו, אגיד לך, כי כשישבתי פעם עם רעי וידידי מצאנו, וקילפנו תפוחי אדמה לפני חג הפסח, נכנס פתאום הרה"ק מראפשיין אלינו, וסמך את עצמו בידיו הקדושות על כתפנו, ומאחר שעמד מאחורינו לא יכולנו להסב פנינו אליו, כי אחזנו פחד נורא, וישבנו כאבן דומם, ואז כפף את קומתו הקדושה בין שנינו, ושאל אותנו: האתם יודעים מה לכוין בשעת קילוף תפוחי אדמה, 'התחיל ללחוש באזנינו את היחוד הזה אשר שמעתי זה עתה מהרב הקדוש דפה...' (ארכיז שלום - קאמינקא)

ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו

סיפר הרה"ק מקאלאשיין זיע"א מעשה שסיפר הרה"ק מראפשיין זיע"א: יהודי כפרי אחד שלא ידע את מועד חג הפסח, טיכס בלבו עצה לדעת מתי יחול החג, ובא לידי המצאה שהיות ויום אידם של הגוים חל בימי הפסח, ובערב יום אידם הם עושים מקצת תענית, על-ידי שנמנעים מלאכול חמאה וגבינה ושאר מעדנים ומשמנים, לזאת אמר לאשתו שתבשל עיסות ממולאות עם גבינה ומטוגנות בחמאה (קרעפליך), ותכבד בהם את המשרתת שהי' שמו פֶּאָזֶע, ואם יסרב לאכול, סימן שהוא יום התענית שלהם, ולפי זה ידע שחג הפסח הגיע, ואם לא הרי סימן מובהק שעדיין פסח לא בא.

ותעש אשתו כן, וביום המיועד כבדה את פאזע בקרעפליך. פאזע לא חשב הרבה ואכל בתיאבון את כל מה שבקערה. הוכיח הכפרי מזה שעדיין לא בא הפסח...

למחרת נסע היהודי לעיר וראה שהיהודים חוגגין את חג הפסח. חזר לביתו ואמר לאשתו "הידעת כי פאזע שלנו נהג ככסיל (האט זיך באנארישט), ואכל ביום תעניתו".

כשסיים הרה"ק מקאלאשיין זיע"א הסיפור, אמר: הלואי שאבין המעשה. ותכ"ד חזר ואמר: הלואי שאבין קצת מן המעשה הלז.

והרה"ק רבי יעקב מפשעווארסק זיע"א אמר לבאר 'קצת', הנה איתא בתנא דבי אליהו זוטא (פרק ט) שביום כיפור מניחים את כל העבירות על ראש שר אדום, ויש לו תערומות על זה, ובספר יערות דבש (ח"א דרוש א' ד"ה בברכת ולמלשינים) ביאר שטענתו היא, דבשלמא העבירות הנגרמות ע"י גלות שאחר חורבן הבית שהוא החריב, הוא אשם. אבל שאר החטאים במה הוא אשם. אך התשובה היא, שמאחר שההשפעה להיושבים בגלות באה ע"י שרי אומות העולם, מסיבה זו קל לאדם לבא לידי חטא, וא"כ הוא הגורם לזה. וזהו דוגמת הכפרי שסמך על פאזע, ותלה עליו את חטאו שאכל חמץ בפסח, כלומר שהניח עברותיו עליו, ובזה יש לימוד זכות על ישראל שאין אשמים כ"כ בחטאיהם.

(י"ג אורח)

מצה זו שאנו אוכלים

פעם בא בנש"ק אחד להתפלל בבית מדרשו של הרה"ק רבי אלעזר מריישא זיע"א נו"נ להרה"ק ר"ר אלימלך מליענסק זיע"א, ואחז ידיו על הלחי. הרה"ק מריישא הרגיש בזה שיש לו איזה יסורין, ורמז לו שיבוא אצלו, ושאלו מה קרה לו, השיב הבנש"ק שהשן כואב לו עד מאד, אמר לו הרה"ק ר"א מריישא שיפתח פיו, והביט על השן, והניח ידו הק' עליו, ואמר שאין לו שום דבר, והכל יהיה טוב.

באמצע היום כאב לו שינו עד מאד והיה לו יסורים במשך שעה, שתיים, ושלוש. מתוך רוב יסוריו שכח מה שאמר לו הרבי שהכל יהיה טוב, והלך לרופא שיניים, הרופא לקח חוט, וקשרו להדלת ולשינו והוציא השן.

אחר שחזר לביתו נזכר מה שאמר לו הרה"ק שהכל יהיה טוב, והוא לא ציית, ופחד מה יהי כשיבוא לביהמ"ד למנחה-מעריב כשהרה"ק ישאל אותו אודות שינו מה יאמר. בתחילה חשב שיאמר הכל הוא בסדר, אך אח"כ החליט דצריך לומר האמת ומה שיהי - יהי, דהאיך יהי גונב דעת רבו.

כשבא לביהמ"ד להתפלל, קרא לו הרה"ק ושאלו היאך הוא מרגיש, והשיב האמת, דהי' לו באמצע היום יסורים גדולים ושכח מכל אשר אמר לו הרבי והלך לרופא והוציא שינו. כששמע הרה"ק רבי אלעזר ריישער זיע"א דברים אלו, הכה כף על כף ואמר: אוי וויי! ווער ווייס אויב דער צאָן וועט נאך הונדערט-און-צוואנציג דיר נישט טובע זיין צו דין, דו האסט נאך געקענט מקיים זיין אכילת מצה אסאך יארן מיט דעם צאָן!...

(פולדות כרכ"ק מריישא)

בכי ושמחה של מצוה – האמרי חיים

ערב חג הפסח בבני ברק עשה חסיד צעיר דרכו ליד בית הרה"ק רבי חיים מאיר מוויזניץ זיע"א, והנה הוא שומע קולות בכי רמים, אשר למשמע אזניו הכיר כי זהו קולו של הרבי בעצמו שממורר בבכי.

מהר האברך, דפק על דלת הבית ונכנס, ולפני עיניו נתגלה מראה נוראה איך שהרה"ק עומד בחדר, ומעיניו יורדות דמעות והוא בוכה בקול: "לא אוכל לקיים מצות אכילת מצה", וכשהרגיש שהאברך נכנס לחדרו, הסביר לו "נכנסתי לבית, הסרתי מעלי את מגבעתי ומעילי ופתאום שמעתי קול נפץ קל: השניים התותבות שלי נפלו ונשברו. ועכשיו ערב חג הפסח - ובלי שיניים לא אוכל לקיים מצות אכילה מצה בליל הסדר".

ראה האברך את שברון הלב של רבו וביקש להרגיעו: יש לי ידיד קרוב, והוא רופא שנים מומחה, אגש אליו ואדבר אתו, אולי יצליח לתקן במהירות את השניים שנשברו.

לשמוע הדברים מיהר הרה"ק רבי חיים מאיר זיע"א ביחד עם האברך לבית אותו רופא, כאשר בכל הדרך הוא מאיץ שימהר יותר ויותר. כשהגיעו אל ביתו מיהר הרה"ק לעלות במדרגות הבית, ודפק בדלת וקרא בקול: יהודי יקר, הושענה! תמה הרופא לפשר המעשה ואינו מבין מה קורה כאן, כאשר יהודי נשוא פנים מבקש עזרתו, בלא שיודיע לו כלל מה שצריך. סיפר האברך להרופא את כל המתרחש, והרופא הנרגש, בראותו איך כלתו נפשו של הרה"ק לקיים מצות מצה, הבטיח להרה"ק כי יעשה ככל שיוכל כדי שיתקנו השניים לקראת החג.

מה רבה היתה שמחתו של הרה"ק רבי חיים מאיר זיע"א בהביאו לו השנים, וקרא בקול נרגש: עכשיו אוכל לקיים מצות אכילת מצה.

(ליקוטי עיניים לפסח)

שביעי של פסח

הגה"צ ר' אהרן ווייס זצ"ל, אחיו של הרה"ק האמרי יוסף' מספינקא זיע"א, בני הגה"צ ר' שמואל צבי זצ"ל, הי' דר לעת זקנתו ב'רויווויגאף' סמוך ל'מונקאטש' [שמשם יכולים ללך רגלי לעיר מונקאטש].

ביום שביעי של פסח שנת תרפ"ד שחל אז בעש"ק, אשר בו-ביום חל היו"ד של אביו הגה"צ ר' שמואל צבי זצ"ל, קודם התפלה בבוקר נשתהה הרב ר' אהרן זמן רב, ושלה שליח למונקאטש הסמוכה, לשמוע ממצבו של הרה"ק ר' ישכר בעריש ה'מלבוש' מווערצקי זיע"א שהתגורר בסוף ימיו במונקאטש, והי' אז חולה ל"ע. השליח בא בחזרה שהרה"ק מווערצקי שבק לן חיים בליל שביעי של פסח, ונכנס הרב להתפלל.

אחר התפלה בשעת הקידוש לפני המסובים ליומא דהילולא של אביו הנ"ל אמר הרב להעולם, בוודאי הי' לכם תמיה על שאחרתי היום קודם התפלה, אספר לכם הסיבה:

לפני שנים כו"כ (בערך חמישים ואיזה שנים), הייתי עם אבי ז"ל בצל הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זיע"א לימי הפסח. בליל ז' של פסח דרש הרה"ק רבי אייזיק'ל על השלחן בסודות התורה ורזי דרזין כדרכו בקודש. לאחר שגמר התורה פנה אל אבי וצוהו שישב בין גדולי תלמידיו ושאלו אם הבין התורה שאמר, והשיב כן.

אמר לו הרה"ק שאם יש לאחד יציאת נשמתו בשביעי של פסח צריך לכוון את היחוד שהזכיר בתורתו. אח"כ פנה אל נכדו הרה"ק מווערעצקי בן לבנו הרה"ק ר' סנדר ליפא זיע"א ושאלו ג"כ אם הבין התורה שאמר, והשיב ג"כ כן, ואמר לו הרה"ק רבי אייזיקל ג"כ כנ"ל שאם יש לאחד יציאת נשמה ביום ז' ש"פ צריך לכוון יחוד הנ"ל שהזכיר.

וכאשר אבי מורי נפטר ביום שביעי של פסח ובליילה זו איתחזי לי בחלמא את כל-מה שראיתי ושמעתי אז בזידיטשוב, ותפעם רוחי בבוקר ולא יכולתי לכנס להתפלל עד שאשמע ממוצב הרב מווערעצקי, עד שבא השליח חזרה בבשורת פטירתו ביום זה שניבא עליהם הרבי ר' אייזיקל מזידיטשוב זיע"א.

(ליקוטים שצסוף ספרי ליקוטי מכת"ם, על ילקו"ש)

פסח - שמונה ימים

הרה"ק רבי אייזיקל מזידיטשוב זיע"א בנו של הרה"ק רבי נפתלי מליזענסק זיע"א, בא פעם לעיר נארייעב (בגליל לעמבערג), וכשראוהו חסידים זקנים שאלו לו אם אינו בנו של רבי נפתלי מליזענסק והשיב הן. הכניסו אותו לביתם וסיפרו לו, שפעם בא אביו לעיר זאת, וזימננהו איש אחד לבוא לביתו. אמר לו הרה"ק ר' נפתלי שאם ימלא בקשתו בשני דברים, אז יסור לביתו, הא' שיאסוף עשרה אנשים לקידוש לבנה, וב' שיכין דג לסעודה שיערוך אחר קידוש לבנה. ויאמר האיש, שעשרה אנשים יכול לאסוף, אבל הגים אינו נמצא בכל הסביבה, כי אין שם נהר. ונעתר לו הרה"ק ר' נפתלי בלי תנאי השני והלך לביתו.

לפתע הגיע שם גוי ובידו דג גדול שרצה למכרו, וקנהו הלה ממנו בכסף מלא והכינו עבור הרה"ק ר' נפתלי זיע"א. כאשר נוכח בעל האכסניא לראות אות פלא כזה, שמן השמים מלאו את חפצו והובא לכבודו דג להסעודה, נתן לו פתקא והתאוון לפניו, שהיה לו חזקה לשכור בית מלון מהפריץ, ועתה בא איש אחר להשיג גבולו וקדם ושכרו מן הפריץ, והוא נשאר בלי פרנסה. שאלו הרה"ק ר' נפתלי מה שמו של האיש שמלאו לבו לעשות כן, ענה לו 'פסח'. אמר לו הרה"ק ר' נפתלי: אה! פסח איז דאך נאר אכט טאג! תשובתו זו היה לו לפלא, אבל היה לו אמונה חזקה שיתקיימו דבריו.

אח"כ נסע הרה"ק ר' נפתלי משם, והאיש סיפר את דברי הרה"ק ר' נפתלי לאנשים אחרים. הם שחקו ממנו על שהוא מאמין באיזה בנש"ק עני שבא לכאן, וכן עבר וחלף ימים אחדים ועדיין לא ראה שום אות שיתאמת דברי הרה"ק ר' נפתלי. ויהי ביום השמיני, נתבייש האיש ללכת לביהמ"ד פן יהיה ללעג ולקלס, ונשאר יושב בביתו. לא ארכה השעה, ובא איש לביתו לבשר לו שהפריץ אילץ את פסח לעזוב את הבית מלון תיכף ומיד. הוא לא האמין לו וחשב שמושטה בו מחמת אמונתו, אבל הלה הראה לו דרך החלון עגלה טעונה עם כל חפצי ביתו של פסח העומד לעקור דירתו מהעיר. וחויץ מזה אמר לו שהפריץ צוה לקרותו. וילך האיש אליו.

כבואו שם אמר לו הפריץ: תגיד לי לאיזה רבי נסעת. והשיב שלא נסע לשום רבי [כי הרה"ק ר' נפתלי זיע"א הי' טמיר ונעלם מאד, ולא רצה בשום-אופן להיות 'מנהיג', והרה"ק משינאווא זיע"א אמר: אלע רביס האט מען געצווינגען פון הימל צו זיין רבי, און נאר רבי נפתלי האט זיך דורכגעזעצט נישט גיין...], והי' כאן כל הזמן.

אמר לו הפריץ: אותי לא תרמה, כי זה שמונה ימים שבא אלי בחלום הלילה רבי אחד וצוה לי שאחזיר לך את הבית-מלון, בימים הראשונים חשבתי שאין זה אלא חלום של הבל, אולם היום נפלה עלי תרדמה שלא כדרכי, כי אינני רגיל לישון ביום, ובחלומי בא הרבי שוב אלי והכה אותי, והזהיר אותי שאם לא אחזיר לך את הבית לאלתה יהרוג אותי. וגם הראה לו הפריץ את סימני ההכחות שהכה לו הרבי בחלומי! והאיש חזר לנהל את בית מלונו כמקדם.

(י"ג אורות)

ויאמינו בה' ובמשה עבדו

כתב רבינו החיד"א ז"ל: מנין לקיים מ"ע דאורייתא בליל הפסח ספור יציאת מצרים ובקול רנה ותודה וגילה ברעדה יאמר ההגדה, ויזכור להמשיך דברי הגדה, ואחר ימלא פיהו לבני ביתו להגדיל ולהאדיר חסדי ה' כי לא תמנן. ויהיה להאמין בכל דברי התורה ומפרשיה רז"ל בסיפור הנס, "ויגלה טפח ממעשה נורא בימי רבינו מהרח"ו זצ"ל שאשה אחת לא היתה מאמינה ביע"מ ולקתה, ועל ידי רוח נשברה, ויצלח דברו בפירוש אמרי יושר המגיד כפי כוחו מפי סופרים וספרים, ורמוזו בתיבת מגיד לשון ממשיך שם רמז להמשיך ולהאריך הדברים לכבוד ד'".

ומעשה שהיה כך היה. בימי מרן האריה"ק זיע"א בצפת תוב"ב היתה אשה אחת אלמנה שנכנס בה רוח א' ציער אותה צער גדול ורב עד למאד ונכנסו בנ"א הרבה אצלה ודברו עמה והרוח השיב לכל אחד ואחד הודיע נגעי לבבו ודי מחסורו אשר יחסר לו. ובתוך הבאים נכנס חכם אחד אצלו ושמו מוהר"ר יוסף ארזין ז"ל מיד א"ל הרוח ברוך הבא אדמו"ר אינו זוכר אדוני שהייתי תלמידו במצרים זמן רב ושמי פלוני ושם אבי פלוני, וכראות קרובי האשה את כאבה וצעררה כי גדול הוא עד למאוד, הלכו אצל האריה"ק לחלות פניו לילך עמהם אצל האשה ושיוציא הרוח מן האשה.

ובהיות שלא היה פנאי להאריז"ל לילך הוא לשם, שלח עמהם תלמידו מרן ר' חיים וישאל זיע"א וסמך ידו עליו ומסר לו הכוונות בשמות, גם צוה לו שיגזור עליו נדוים וחרמים ושיוציאנו בעל כרחו. והנה כשנכנס הרב מהרח"ו ז"ל אצלה, מיד הפכה האשה פניה אצל הקיר, אמר לה הרב ז"ל: "רשע, למה הפכת פניך ממני?" השיב לו הרוח: "איני יכול להסתכל בפניך שהרשעים אינם יכולים לראות בפניך מפני השכינה".

מיד גזר עליו שיהפוך את פניו, אז הפך את פניו. ושאל לו הרב: "מי נתן לך רשות שתכנס בגוף האשה הזאת?" השיב הרוח ואמר: "לתי לילה אחת בביתה, ובאשמורת הבוקר קמה האשה הזאת ממטתה, והיתה רוצה להוציא אש מן האבן והברזל, והסמרטוט השרוף לא קיבל הנצוצות, והפצירה האשה עד מאד ולא עלה בידה, אזי נתכעסה האשה כעס גדול עד מאוד והשליכה האבן והברזל והסמרטוט השרוף הכל מידה לארץ, ואמרה בכעס גדול "תהא לשטן", ומיד נתנו לי רשות ליכנס בגופה.

שאל אותו הרב ז"ל ואמר: "וכי בשביל עוון קל כזה נתנו לך רשות ליכנס בגופה?" השיב הרוח ואמר: תדע אדוני חכם, שזאת האשה אין תוכה כברה, כי היא אינה מאמינה בנסים שעשה הקב"ה לישראל ובפרט ביציאת מצרים. ובכל ליל פסח שכל ישראל שמוחים וטובי לב ואומרים הלל גדול ומספרים ביציאת מצרים, הוא הכל בעיניה היתול ושחוק, וחושבת בלבה שמעולם לא היה נס זה...

אז אמר הרב לאשה פלונית: "מאמינה את באמונה שלימה שהקב"ה יחיד ומיוחד וברא שמים וארץ, ובידו כח ויכולת לעשות כל אשר חפץ ואין מי שיאמר לו מה תעשה". השיבה האשה ואמרה: "הן, אני מאמינה את הכל באמונה שלימה".

עוד אמר לה הרב ז"ל: "את מאמינה באמונה שלימה שהקב"ה הוציאנו ממצרים מבית עבדים וקרע לנו את הים ועשה לנו נסים הרבה?" השיבה האשה: "הן אדוני החכם, אני מאמינה הכל באמונה שלימה, ואם היה לי לפעמים דעת אחרת, אני מתחרטת עליו". והתחילה האשה לבכות.

מיד גזר הרב על הרוח שיצא, וגזר עליו שלא ילך דרך שום אבר שלא יעשה לה היזק, כי אם באצבע קטנה שברגל שמאל, והטעם הוא שמהאבר שהוא יוצא, אותו האבר מתבטל לגמרי. וכיון הרב בשמות שמסר לו רבו ז"ל, מיד נתנפך האצבע ונעשה כ'לפת' ויצא דרך שם.

(הגש"פ שמחת כהגל להרצ הסיד"ה)

מצות תאכל במקום קדוש

בשנה אחת בפרוס ימי הפסח, לא היה הרה"ק רבי מאיר מפרעמישלאן זצוק"ל בקו הבריאות, שלח שליח אל הרה"ק מרוזין זיע"א לאמר, שהודיעו לו מן השמים כי תבוא לו רפואה אך ורק באם יאכל מהמצות של הרה"ק מרוזין, ומזאת תבוא לו רפואתו, ולכן מבקש הוא שישלח לו מצות, אולם הרה"ק מרוזין צוה להשליח שיסע לדרכו לפרעמישלאן ויאמר לרבו שהוא בעצמו ישלח לו המצות עם שליח מאנשי שלומו.

ויהי היום בהשכמת הבוקר, אמר הרה"ק רבי מאיר'ל להגבאי שישמו היה אריה בזה"ל: אריה, כעת יוצא שליח מסדיגורא לפרעמישלאן עם המצות. וכעבור כמה שעות אמר הרה"ק מפרעמישלאן להגבאי: כעת השליח במקום פלוני ועמד לפוש, וכן אמר לו כמ"פ באמצע היום באיזה מקום נמצא השליח כעת עם המצות, ואח"כ אמר עוה"פ להגבאי: אריה, כעת הגיע השליח לפרעמישלאן, ומהר לך לקראתו ואמור לו, שח"ו לא יפנה לשום מקום, ותיכף יבוא אלי עם המצות.

הגבאי יצא לשוק, ותיכף מצא עגלה, ושאל את האיש היושב שם האם אתה מסאדיגורא, השיב לו הן, שאלו שוב, האם הבאתם מצות מהרה"ק מרוזין להרה"ק מוהר"מ, ענהו הנ"ל, לאו. (ידוע שהרה"ק מפרעמישלאן הי' לו הרבה מאוד חומרות לפסח והשליח ירא לבא עם המצות שיאכל בפסח כשבגדיו מלוכלכים מן הדרך, ורצה להחליף מקודם ואח"כ לבא).

חזר הגבאי ואמר אל הרה"ק מוהר"מ, שאמנם מצא עגלה מסאדיגורא, אבל הוא אומר שלא הביא מצות.

הרים הרה"ק את קולו וצעק: לך אמור לו להשקין הזה בזה"ל, מאיר שומר אותו לכל אורך הדרך, והאיך יעזי לומר שלא הביא בעדי מצות, ושוב צוהו שלא ילך לשום מקום, ומיד יבוא אליו.

הגבאי ר' אריה חזר לדרכו ומצא עוה"פ את האיש ההוא, ואמר בלשון שאמר לו הרה"ק מפרעמישלאן, וכאשר שמע שליח הנ"ל דברי הרה"ק מפרעמישלאן, נפלה עליו אימה גדולה ומיד הודה שהביא המצות, והלך במרוצה לבית הרה"ק.

כאשר נכנס השליח לבית הרה"ק מפרעמישלאן פתח הרה"ק פיו ושאל את הגבאי: אריה, מה אמר לך מאיר היום בהשכמת הבוקר בשעה זו זו?

ענה הגבאי ואמר שהרבי אמר שכעת יוצא השליח מסאדיגורא לפרעמישלאן עם המצות. הפנה הרה"ק את פניו להשליח ושאלו, האמת הוא, ענה השליח הן, ואח"כ חזר הרה"ק ושאל מהגבאי ומה אמר לך מאיר בשעה זו זו, ענה הגבאי הרבי אמר שכעת השליח נמצא במקום פלוני ועמד לפוש, שאל הרה"ק את השליח האמנם אמת הוא, ענה השליח הן, וכן חזר לפניו בדיוק את כל מה דעזו עליו על כל הדרך, והשליח הודה לדבריו.

אח"כ סיים הרה"ק אל השליח ואמר: הלא עיניך רואות שימאיר שמר אותך בכל הדרך, והאיך העזת פניך להכחיש שלא הבאת המצות.

אבל עכ"ו, המשיך הרה"ק ואמר, אם תשאר אצלי על חג הפסח, אני מבטיח לך עשירות לדורי דורות, והוסיף ואמר, הגם שרובך ג"כ יכול ליתן לך ברכה זאת, אבל רובך לא יתן לך זאת רק כשתהא ראוי במעשיך לזאת, ואני יכול ליתן לך ברכה זאת, באשר אתה שם, אולם השליח הנ"ל היה חסיד גדול ודבוק מאוד ברבו לא אוה לעזוב את רבו על חג הפסח, ובפרט כששמע שגם רבו יכול ליתן לו ברכה זאת, וקיבל ברכת פרידה מהרה"ק מפרעמישלאן, וחזר לסאדיגורא אל רבו.

והגיע לסאדיגורא ער"פ אחה"צ, והרה"ק מרוזין עמד כבר על המרפסת כי הרגיש שהוא חוזר, ורצה לקבל פניו, ועישן במקטרתו, ובראות הרה"ק מרוזין את פני השליח, שאלו בקיצור נמרץ בזה"ל: "נו", כלומר האיך נתמלא שליחותו, כי ידוע היה בבית רוזין אשר בבואו מפרעמישלאן א"א לביהמ"ד בלא חידוש, וסיפר לו השליח את כל הענין ואיך שהרה"ק מפרעמישלאן שמר אותו בכל הדרך, וסיפר גם שהרה"ק בקשו שישאר אצלו על החג, ורצה להבטיח לו עשירות לדורי דורות, אולם אמר לו שגם הרבי יכול ליתן לי ברכה זאת (והשליח לא אמר התנאי). נענה הרה"ק מרוזין ואמר: אבל הוא אמר עוד איזה דבר, והיינו רק בתנאי שתהא ראוי במעשיך.

(שער הכותיות)

פסח ביים אמרי חיים!

רשימת רשפי אש עם חיי"ם מאירי"ם

האם שמעתם כבר של ברענען ביים סדר?
מי שדרך בשבילי מרן האמרי חיים מוויזניץ זיע"א ששביליו במים רבים
אבל חג הפסח היה נקודת האש – נקודת הלב שלו
קשה לתארו – ובודאי אי אפשר נאכמאכן
אבל אפשר להשתוקק – איך צדיק היה מתאוה לליל התקדש
כאן נזכה למקצת של הביאני המלך חדריו של האי צדיק וקדוש עליון

הקדמה זעירא - השתוקקות רבינו האמרי חיים לליל הסדר:

הרה"ק האמרי חיים זי"ע היה אומר בשם אביו הרה"ק האהבת ישראל זי"ע, שלא ניתן להסביר בדברים מה היה זקנו הרה"ק הצמח צדיק זי"ע.
כך גם אפשר לומר לדור הצעיר: אי אפשר לתאר להסביר בדברים מה היה האמרי חיים. ביכולתנו לספר עובדות - אבל להמחיש מה היה האמרי חיים - זהו דבר שלא ניתן כיום".

הרבי הבעיר את האש:

כידוע, הרה"ק האמרי חיים היה מתחיל להתכונן לפסח כבר שבועות ארוכים קודם. החסיד הרה"ח ר' ישעיה שרף ז"ל נכנס פעם לרבנו יום לפני פסח, ורבנו שאלו: 'נו, האסט שוין איינגעהייצט?' [האם כבר הסקת? כשהכוונה היא, האם הכין והסיק את עצמו לקראת היו"ט הק'].
ור' ישעיה השיב בחכמה: 'דער רבי האט איינגעהייצט, און אויז וועלן מיר זיך אנווארעמען' [הרבי הסיק והבעיר, ואנו נוכל להתחמם כדבעי...].
ואכן, כבר חודשים ארוכים לפני חג הפסח היה מזכיר בשיחותיו ובדרשותיו את ימי הפסח הממשמשים ובאים. פעם אצל רבנו זי"ע בשב"ק פרשת בא כאשר שהה בטבריה, בשנת תשט"ז לערך, ואז התבטא רבנו ואמר: 'מיום רביעי בשבוע הבא, יש עשרה שבועות עד לליל הסדר!' - כמה היה להוט אחר ליל הסדר!

באחת השנים שליל הסדר חל ביום שני, התלווה אליו אחד מהבחורים לרבנו זי"ע כאשר שב לביתו בליל שבת הגדול לאחר התפילה, ונענה ואמר: 'בעוד כ-72 שעות נאמר קדש!'.
באותו ליל שבת, לאחר אכילת כזית 'המוציא' ב'טיש', נענה ואמר שוב: 'בעוד כ-72 שעות נאחז כבר ב'כזית מצה!'".

כידוע שהחסידים היו נוהגים להסתופף בצלו ב'ליל הסדר', פעם אמר רבנו זי"ע בשם האמרי נועם, על הכתוב 'מצות תאכל במקום קדוש', שיש לאכול את המצות במקום קדוש - היינו לבוא אל הרבי לליל הסדר. ורבנו הוסיף: 'בחצר אהל מועד יאכלוהו, היינו אפילו כשביהמ"ד מלא וגדוש ואין מקום להכנס עד שיש לעמוד בחצר, אפילו הכי צריך להגיע לליל הסדר אל הרבי!'.
בזכות קילוף תפוחי האדמה

אגב, רבנו היה מספר, שדרכו בקודש של הצמח צדיק זי"ע היתה לערוך את הסדר בליל פסח ללא קהל החסידים. ואף שגדולי החסידים השתוקקו מאד להיות בליל הסדר אצל רבם הקדוש זי"ע, לא נתן הצמח בשום אופן את הסכמתו לכך. החסיד ר' יצחק דוד פוקס זצ"ל השתוקק מאד להיות בסדר אצל הרבי, ושנה אחת השפיע על כמה אברכים צעירים, ביניהם החסיד ר' חיים ישראל ז"ל השו"ב דנערסניצא - שהיה עדיין אברך בשנה ראשונה - שייסעו עמו לחג הפסח לויזניצא, להיות בליל הסדר אצל הרבי. תחילה סירב ר' חיים ישראל, באומרו שהרבי לא ייתן להם להכנס, אולם ר' יצחק דוד הבטיח לו על אחריותו שהכל יסתדר על הצד היותר טוב.

הם הגיעו לויז'ניצא לשבת הגדול, ובהגיעם אחז כבר ה'צמח' באמצע 'הודו' של ערב שבת. אותה שבת היתה ח' בניסן, וכשניגש ר' חיים ישראל ל'צמח' זי"ע לקבלת שלום, נענה לו מרן מיד: 'טוב, טוב, עוד שמונה ימים', והיינו שנותר לו די זמן עד החג שיוכל לשוב לביתו... "בשמוע ר' חיים ישראל את הדברים, פנה מיד אל ר' יצחק דוד בטענה: 'בקושי קיבלתי את הסכמת בני ביתי לבואי אל הרבי, והנה הרבי משלה אותי הביתה'... הרגיעו ר' יצחק דוד: 'זארג נישט, ס'זעט זיין גוט' (אל תדאג, יהיה טוב) אנו עוד נהיה בליל הסדר אצל הרבי". "לקראת החג התווספו כבר אברכים נוספים מחבורתו של ר' יצחק דוד, ולליל ערב פסח כבר התאסף בוויז'ניצא קהל נכבד של אברכים מאנ"ש.

באותו שבוע, ערך ה'צמח' זי"ע רשימה של כל האברכים, וחילקם אצל בעלי הבתים שבויז'ניצא, כמו ר' משה שערף, ועוד בעלי בתים חשובים כמוהו. כשנוכחו החסידים, ובראשם ר' חיים ישראל, שה'צמח' אינו מניח לשהות בצל קדשו בליל הסדר, מיהרו אל ר' יצחק דוד והתרעמו עליו: 'וכי בשביל זאת באנו לכאן, כדי לערוך את הסדר על שולחן אחרים? !'.

השיב להם ר' יצחק דוד: 'אל תדאגו, ניכנס בינתיים לביהמ"ד ללמוד, ואי"ה הכל על מקומו יבוא בשלום'. לא עבר זמן רב, והנה נכנס לביהמ"ד המשמש בקודש, ובשם הרבנית ביקש שיבואו החסידים לסייע בקילוף תפוחי-אדמה בבית הרבי, לצורך החג. השיבו לו האברכים פה אחד: 'ר' יצחק דוד אינו נותן לנו רשות לבוא לקלף'.

כששמעה הרבנית את תשובת החסידים, באה בעצמה לפתח ביהמ"ד, ושאלה: 'אברכים, למה לא תבואו לקלף תפוחי-אדמה כנהוג?'. על כך השיב ר' יצחק דוד עצמו: 'האברכים ילכו לקלף תפוחי אצל בעלי הבתים שאצלם יתארחו...'. כששמעה כך, נענתה הרבנית: 'את המיוחסים' שלו שישלה לאכול בבתי הבעלי-בתים' [ה'מיוחסים' היו אלה שקיבלו מה'צמח' תמיכה כספית בכל שבוע, והיו ביניהם אף כאלה שדיברו נגדו והתנגדו לו].

והיא נכנסה אל בעלה הק', והביעה את תמיחתה: 'מדוע אינך נותן לחסידים להכנס אצלנו בליל הסדר? האברכים אינם רוצים לבוא לקלף תפוחי א'. השיב לה ה'צמח': 'לא ידעתי שניחא לך שהחסידים יהיו אצלי בליל הסדר, אולם אם הדבר אינו קשה לך, ודאי גם אנוכי מסכים'. מיד מסרה הרבנית לחסידים את דברי ה'צמח', אשר ששו ושמוחו על הזכיה הגדולה להיות מסובים אל שולחן המלך, וכמובן, כבר באו לקלף תפוחי-אדמה... לשמחתו של ר' יצחק דוד לא היה גבול, והוא אמר לרבנית: 'רצוני לקלף את הרבי; עוד תראו - יבוא יום שכה הרבה חסידים יבואו ל'סדר', עד שביהמ"ד יהיה גדוש חסידים והרבי ייגש לפני התיבה לומר את ה'הגדה'!...'. ה'צמח' עוד היה עורך את ה'סדר' בביתו, אולם כשרבנו ה'אמרי ברוך' זי"ע עלה על כס ההנהגה, החל לערוך את ה'סדר' בביהמ"ד. אמרו אז חסידים: 'עתה נתקיימה 'קללת' ר' יצחק דוד!'.
אגב, על החסיד הנעלה ר' יצחק דוד היה רבנו ה'אמרי חיים' זי"ע מספר, שכשהיה ה'צמח' מתפלל לפני התיבה, הוא לא היה מתפלל. וכי אפשר לומר שלא התפלל? - אלא 'כמעט נישט געדאוונט'. הוא עמד בפה פעור, בעיניים פקוחות ובאוזניים כרויות, וקלט לתוכו כל 'קנייטש' וכל 'נשימה' של ה'צמח', כדי שלא יחסיר מילה אחת מתפילת הרבי".

בצק עם 'הלל' ודמעות

"הקדמתי שאי אפשר לתאר את מה שראינו. אבל בכל זאת, אני עוד זוכר כשהיו לשים את הבצק בידיים [קנעטן] שעה ארוכה בעבודה רבה, ואח"כ העבירוהו למרדדים [וועלגערס]. חמישים שנה הלפו מאז, ועדיין עומד לנגד עיני המראה הגדול, כשרבנו ישב במאפיה שבסוכה שליך הבית המדרש הגדול, על ספסל ארוך ללא משענת, לפניו על הספסל היתה מונחת קערת הבצק, והוא לש את הבצק ביגיעה ובכל הכח, כשתוך כדי שפתיו אומרות את ההלל בלהט קודש, עיניו הק' זולגות דמעות ומצחו נוטף אגלי זיעה... מה אומר לכם? ההלל הזה עומד עד היום לנגד עיניי!...".

רבנו התעסק בכל העבודות, לש את הבצק, חתך את הבצק לחתיכות (טייגלעך), התעסק ב'וועלגערן', וגם הכניס לתנור, כשכל המצות יוצאות מוצלחות מאד, עגולות ונאות. כשכל העת אמר הלל בדמעות ובפלגי זיעה... וכמובן לאחר הכנות כאלו, כשהגיעה שעת אכילת מצה בליל הסדר, זה היה נראה אחרת.

רבנו ז"ע ישב כשלצדיו יושבים הרה"ק רבי יהודה'לי, כ"ק רבנו ה'ישועות משה' זי"ע וכ"ק אדמו"ר התורת מרדכי זי"ע, ואחר שרבנו אכל את ה'כזית מצה' - היה מה לראות כששלושה אלה אכלו את ה'כזית מצה', כשאחד מסב על כתף חברו. לא היתה זו סתם אכילה, אלא גם כן בדמעות שליש... המראה הזה עדיין עומד לנגד עיניי...".

ו'ליל הסדר' עצמו

"רבנו זי"ע פירש את הכתוב 'ועתה אל תעצבו וגו' כי למחיה שלחני אלקים לפניכם', שיוסף הצדיק ניחם את אחיו שלא ייעצבו על מכירתו, כי לאחר ארבע מאות שנות גלות מצרים יהא לנו 'למחיה שלחני' - נְחִיָּה עֲצֻמְנו ב'שולחן', היינו בעריכת ה'סדר'. חידוש גדול כזה - ללכת בגלות שנים כה רבות כדי שלאחר מכן נרוויח את ה'סדר'... נאים הדברים למי שאמרם! רק רבנו יכול היה לומר חידוש כזה, מי שזוכר איך שרבנו ערך את ה'סדר', מבין שרק הוא יכול היה להגיד דבר נפלא כזה!.

מסופר, כשרבנו ה'אמרי חיים' זי"ע התגורר עדיין בת"א, ברחוב לילנבלום, היה אולם אחד שבו היה ביהמ"ד ושם ערכו את ה'טיש', ובקומה שמלמטה התגורר רבנו. בשנת תש"י חל ערב פסח בשבת, במוצאי שבת - ליל פסח לאחר תפילת ערבית, יצא רבנו מביהמ"ד, ואז החלו לסדר את השולחנות לעריכת הסדר, שהרי אסור היה לסדר זאת בשבת. והנה לא עברו חמש דקות מסיום התפילה, השולחנות עדיין לא היו מסודרים, ורבנו כבר נכנס, כשהוא לבוש בקיטל ובידו ה'עמדין' סידור, מוכן לעריכת ה'סדר'... ניגשה הרבנית ארנסטר ע"ה, בת רבנו, וביקשה: 'אולי ייכנס האבא עוד מעט? הרי עוד לא היה זמן לסדר את השולחנות. אולם רבנו השיב לה כשהוא דרוך כולו: 'אויף מיר פיקעט די הויט! [עורי נצרב עלי] ואתם עומדים כאן ואומרים שלא היה לכם די זמן?! ...'

בשנים הראשונות בקרית ויז'ניץ (כשביהמ"ד עדיין לא היה בנוי וה'סדר' נערך במקום שבו היה אח"כ חדר האוכל של הישיבה - שם גם התפללו בתקופה ההיא), יצא רבנו החוצה לפני ה'כזית מצה', ופסע על הקרשים שהיו מונחים במקום, מתוך ערגה עצומה... כשביקש אחד החסידים לגשת אל רבנו, נענה לו מרן: 'ליל שימורים הוא לה' - ס'איז א נאכט וואס מ'שטייט וואך פארן ריבונן של עולם! ונכנס לביהמ"ד. "זכורני שאח"כ התייגענו התלמידים להבין את כוונת דברי קדשו, והרה"ח ר' ישראל זילברשלג ז"ל פירש אז בכוונת קדשו: 'זהו הזמן שבו אנו עומדים על משמרתנו לפני רבש"ע. שהרי היו צדיקים שהתחילו את ה'סדר' כמה שעות מאוחר יותר, מרוב ההכנות הק', כמו הרה"ק מבעלזא זצ"ל, ואילו רבנו נכנס לעריכת ה'סדר' מיד לאחר תפילת ערבית - אם כן תפקיד ה'שומר' מוטל עליו בשעה זו, ושומר אסור לו ליטוש את משמרתו!...

"דער זיסער מרור"

לפני פסח תשי"ח, כשרבנו היה מאושפז בבית החולים במצב קשה, נכנס באחד הימים ד"ר פריי (שהיה רופאו של רבינו זי"ע) לחדרו של רבנו בשעת ארוחת הצהרים, ומרן שאלו אם מותר לו לאכול 'חריין', כי הוא אוהב לתבל את הבשר בחזרת. רבי, זה לא עבורכם כעת, השיב הרופא. 'אבל אני אוהב את זה', הפטיר רבנו. פנה ד"ר פריי אל אחד מהנוכחים שם, ואמר לו להביא לרבנו קצת חריין, כי זה לא יזיק לו אם הוא אוהב זאת. בצאת הרופא מהחדר, פנה רבנו זצ"ל אל המשמש, ואמר: 'הסכל הזה!... חריין אני אוהב? - הרי יודע אני, כי כאשר יגיע ליל הסדר לא ייתנו לי לאכול מרור - אתה תהיה העד שד"ר פריי אמר כי זה לא יזיק אם אני אוהב את זה!' - לא היה קץ לשמחתו של רבנו כי הנה הותר לו לאכול מרור בליל הסדר, וכפי שהיה מכנהו בחיבה: 'דער זיסער מרור' [המרור המתוק].

רבנו אף שח פעם: 'זקני הק' ה'צמח' זי"ע אמר על המנהג בליל פסח 'להגביה את הקערה', שהוא לרמוז כי ע"י המצה בפסח מבטלים את הדינים כמו בראש השנה ע"י השופר. ומרומז הדבר, כי כשתגביה את האותיות 'קערה', הרי האותיות שלאחריהן הן 'שופר'. ואמר ה'צמח' זי"ע: 'אם מטים אוזן אל הקערה של ליל הסדר, שומעים קול שופר!'.
והעיר רבנו על כך: 'לא כל האוזניים שוות, וגם לא כל הקערות שוות; באוזניים של ה'צמח' ובקערה שהיתה על שולחן ה'צמח' הק', ניתן היה לשמוע את תקיעות השופר!'.
ויה"ר כאשר זכה אותו צדיק לסדר אותו כן נזכה לעשותו עוד שנה זו אמן!

מצוה עלינו לספר

דער הייליגע בארדיטשובער זיע"א – ווערט נתפעל פון דער עם הארץ'ס תמימות

עס איז געווען די נאכט פון פסח, דער הייליגער בארדיטשובער רב זצוק"ל האט נארוואס געענדיגט אפרעכטן זיין הייליגן סדר, מיט א געוואלדיגע התרוממות און קדושה. יענעם נאכט האט מען צואוויסן געטון דעם בארדיטשובער רב פון הימל אז אין שטאט איז פארהאן א איד מיט'ן נאמען חיים טרעגער, פון וועמענ'ס סדר מ'האט מער הנאה געהאט אין הימל, ווי פון דעם הייליגן בארדיטשובער רב'ס.

ווען די חסידים זענען זיך צונויפגעקומען אין שטוב פון רבי'ן שפעט בינאכט נאכ'ן אפרעכטן די אייגענע סדרים, האבן זיי געפונען זייער רבי'ן א שטארק פארטראכטער. "צי קענט איר א יוד מיט'ן נאמען חיים טרעגער?" - האט זיי דער רבי געפרעגט.

די חסידים האבן געצויגן מיט די פלייצעס, בלויז איינער צווישן זיי האט יא געהאט געהערט פון חיימ'ן; אבער גארנישט מער פון דעם.

האט דער בארדיטשובער רב באפוילן זיינע חסידים זיך צו לאזן איבער'ן שטאט און אפירזוכן דעם חיים. די געהויבענע בארדיטשובער אידן האבן זיך תיכף צושפרייט איבער די גאסן פון שטאט אויסצופירן דעם רבי'נס פארלאנג.

ענדליך זענען די חסידים אויפגעקומען אויף די שפירן פון חיים, זיי האבן אנגעקלאפט ביי אים אין טיר, ארויסגעקומען איז נאר זיין פרוי און מיט שטוינונג געענטפערט פאר די אומגעראכטענע געסט אז יא איר מאן איז חיים טרעגער, אבער ס'איז איר א גרויס וואונדער אז פון אלע שטאטלייט האבן זיי אויסגעקליבן צו זוכן פונקט איר מאן וועלכער איז א פאלנער שיכור און ליגט אצינד אן אנגעטרינקענער אין בעט אין א טיפן שלאף.

עס איז ביי זיי געווען א אומפארשטענדליכע רעטעניש אז דער רבי זאל זיך פאראינטערסירן אום פסח נאכט דווקא אויף אזא איינעם, אבער נישט קלערנדיג קיין סאך האבן די חסידים אים באלד אויפגעוועקט פון שלאף און אים גענומען אונטעריאגן ווייל דער רבי ווארט אויף אים.

א וואקלדיגער איז חיים געברענגט געווארן אין שטוב פון בארדיטשובער רב הרה"ק רבי לוי יצחק. דער רבי האט אים דערלאנגט א בענקל און אים גענומען פארהערן מיט פראגעס:

"רבי חיים" - האט דער רבי ליבליך געפרעגט - "האסטו געזאגט שבת הגדול דעם עבדים היינו?"

- יא - האט חיים געענטפערט.

- "צי האסטו בודק חמץ געווען?"

- יא! - האט חיים ווידער געענטפערט

"און די סדר האסטו אפגעראכטן?" - פרעגט דער רבי, דער הייליגער בארדיטשובער ווייטער מיט נייגער, פרובירנדיג צו דערגיין דער סיבה פארוואס דעם פויער'ס סדר האט אזוי עושה רושם געווען אין הימל.

חיימ'ס אויגן זענען פארלאפן מיט טרערן בעת ער האט שטיל גענומען דערציילן, ווי גלייך ער'ז זיך מודה אויף א הארבן פארברעכן:

רבי, כ'על אייך דערציילן דאס גאנצע אמת; אזויווי כ'האב זיך דערוואוסט אז אכט טאג וועל איך נישט טארן טרינקען קיין בראנפן, האב איך היינט אינדערפרי זיך אנגעטרינקען מיט גענוג משקה, עס זאל זיצן ביי מיר אין מאגן פאר אכט טעג פסח. נאכ'ן טרינקען אזויפיל האב איך שוין גארנישט געקענט טראכטן, כ'בין אריינגעפאלן אין בעט און טיף אנטשלאפן געווארן.

דער הייליגער בארדיטשובער מיט די גרויסע תלמידים האבן זיך שפאנענד איינגעהערט ווי דער איד דערציילט זיין געשיכטע, און חיים האט פארגעזעצט: פארנאכט'ס האט מיר מיין פרוי גענומען וועקן און זי האט געשריגן: חיים, פארוואס רעכסטו נישט אפ די סדר אזויווי אלע אידן פסח אויפדערנאכט! האב איך געענטפערט: "איך בין אן עס-הארץ, און מיין טאטע איז געווען אן עס-הארץ, און איך ווייס פון גארנישט, נאר אזויפיל ווייס איך אז אונזערע עלטערן זענען געווען קנעכט ביי די ציגיינער, און ס'איז דא א גרויסער גאט וואס האט אונז אויסגעלייזט פון זייערע הענט - און דער זעלבער גאט וועט אונז אויך אויסלייזן פון דעם גלות".

ווי איך האב געענדיגט זיך אויס'טענה'ן - דערציילט חיים טרעגער ווייטער - האב איך געעפנט מייע אויגן און געזען אז די טיש איז געדעקט מיט מצות, אייער און וויין, האב איך מיט גרויסן ברען זיך געזעצט צום טיש אויפגעגעסן די מצות און איינגעשלינגן די אייער און דערנאך האב איך אויסגעטרינקען די וויין, און פון גרויס מידקייט בין איך צוריק אריינגעפאלן אין בעט!

דער פנים פון הייליגן בארדיטשובער רב האט אויפגעלאכטן, ער האט שטארק הנאה געהאט פון חיימ'ס סיפור, ער האט באפוילן די חסידים אים צוריק אהיימצופירן און דער רבי ר' לוי יצחק האט זיך געוואנדן צו די חסידים און געזאגט: "חיימ'ס פשוטע כוונות האבן עושה-רושם געווען אין הימל, ווייל ער האט אינזינען געהאט די מצוה פון סיפור יציאת מצרים מיט'ן גרעסטן תמימות!"

וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח

הילולא דצדיקיא

הגה"ק רבי חיים האלבערשטאם מצאנז – הדברי חיים זיע"א נסתלק כ"ה ניסן תרל"ו לפ"ק

כל הכתוב לחיים – הרבה נכתב על האי צדיק וקדוש – אנו מביאים כאן כמה דברים קצרים ממנו נוכל ללמוד וללמד:

עובדא א' – התמדתו הנפלאה: אמאל ערב פסח האט די רעבעצין געבעטן פו'ם צאנזער רב ער זאל באקן מצות גלייך ביי חצות כדי מען זאל אין די אויוון קענען אריין לייגן די געקעכט'ס אויף פסח, האט ער זיך צוגעהיילט מיט'ן פארברענען די חמץ, דערנאך האט ער געפרעגט צו עס איז שוין חצות האט מען עס געזאגט אז עס איז נאך דא א פערטעל שעה ביז חצות, האט ער גענימען א חגיגה גמרא און זיך געזעצט לערנען מיט גרויס התמדה און נישט געדענקט אז ער דארף זיך צוהיילן, ביז די צימער איז שוין פול געווארן מיט מענטשן וואס האבן געווארט, אבער קיינער האט נישט געוואלט ח"ו עס שטערן פון לערנען, און דער צאנזער רב האט פאר זיי געזאגט חידושי תורה ביז עס איז אריבער צוויי און א האלב שעה נאך חצות האט ער געפרעגט צו עס איז שוין חצות, און ער איז געגאנגען באקן מצות.

עובדא ב' – עבודת הקודש: איינמאל האט דער בארניבער רב געוואלט זעהן ווי דער צאנזער רב וועקט זיך אויף פון שלאף, האט ער שטארק געבעטן דער משמש זאל עס לאזן אריין צו קענען זעהן, האט ער געזעהן ווי ער כאפט זיך אויף פון שלאף און מיט א הויער'ן קול האט ער אנגעהויבן מודה אני לפניך מלך, מלך, מלך אפאר מאל ביז ער האט געגעבן א קרעכץ אוי איך פיל נאך נישט דער מלך, האט ער זיך געוואשן די הענט און געזאגט די ברכת התורה, און געבעטן א גמרא און געלערנט צוויי שעה ביז ער האט פארמאכט די גמרא און געזאגט יעצט פול איך שוין יא דער מלך, האט ער ווייטער ממשיך געווען חי וקים שהחזרת בי נשמת.

עובדא ג' – ווער איז א חכם? דער צאנזער רב האט זיך געשטעלט ביים פענסטער פון זיין צומער און האט געזען איינער גייט דארט אריבער האט ער עס אריין גערופן און געזאגט, זאג מיר נאר ווען דו טרעפט א בערזל פול מיט געלט וועסטו עס גלייך צוריק געבן פארן בעל האבידה, האט דער איד געענטפערט יא אודאי איך וועל עס גלייך צוריק געבן! האט דער צאנזער רב געזאגט ביסט א נער! און עס פארשיקט, האט ער געזעהן נאך א איד גייט אריבער האט ער עס אויך געעפרעגט, זאג מיר נאר ווען דו טרעפט א בערזל פול מיט געלט וועסטו עס גלייך צוריק געבן פארן בעל האבידה, האט דער איד געענטפערט ניין בין איך דען א נער און געבן א פילע בערזל! האט דער צאנזער רב געזאגט ביסט א רשע! און עס פארשיקט, האט ער געזעהן נאך א איד גייט אריבער האט ער עס אויך געעפרעגט, זאג מיר נאר ווען דו טרעפט א בערזל פול מיט געלט וועסטו עס גלייך צוריק געבן פארן בעל האבידה, האט דער איד געענטפערט רבי קען איך דען וויסן וואס פארא מדריגה וועל איך דעמאלטס זיין צו קענען באזיגן דעם יצר הרע איך האף אז השי"ת וועט מיר העלפן איך זאל דאס קענען צוריק געבן! האט דער צאנזער רב געזאגט דו ביסט א חכם! אזוי דארף צו זיין.

זכותו הגדול והקדוש יגן עלינו ועל כל ישראל אמן!

לקיים בנו חכמי ישראל לבריאות הגוף והנפש בשלימות בתשח"י אמן: <small>מרן משה בן פרידא רבקה שליט"א [הרב וואלפסאן], מרן משה בן ריוול שליט"א [מקאלוב], מרן דוד בן סיכא מירל שליט"א [מוויזניץ - לאנדאן], מרן ישכר דוב בן מרים שליט"א [מנעלאו], מרן משה בן מרים שליט"א [מעלוויא], מרן שרגא פייוויש בן מלכה שליט"א [מקאסוב].</small>							
פרשת פסח - אחרי	ש"ק - י"ט ניסן	יום א' - כ'	יום ב' - כ"א	יום ג' - כ"ב	יום ד' - כ"ג	יום ה' - כ"ד	עש"ק - כ"ה
הילולא דצדיקיא	רבי אהרן הגדול מקארלין זיע"א רבי שלמה לייב מלענשטאן זיע"א רבי מנחם זעמבא הי"ד - זיע"א רבי יעקב יוסף ווייס מספינקא זיע"א	רב האי גאון זיע"א רבי יחזקאל פאנעט מקארלסבורג זיע"א	רבי דוד לאהקעס זיע"א תלמיד הבעש"ט הק"ק זיע"א רבי ישכר בעריש מזידיטשויב - מונקאטש זיע"א רבי שמעון ישראל פאזען משאפראן זיע"א	רבי ישראל יצחק מווארקא זיע"א רבי אברהם יוסף ראזענבלום זיע"א ראש ישיבת ישיבה שערי יושר	רבי ישראל שלום יוסף מבוהוש זיע"א רבי מנחם מענדל מקאלוב זיע"א	רבי יוסף מרימונוב זיע"א רבי חיים יצחק מלויעב טשערנאביל זיע"א	רבי משה די טראני זיע"א המב"ש רבי דן מראדוויל זיע"א רבי חיים האלבערשטאם מצאנז זיע"א מרן הדברי חיים